

KPMG d.o.o. Podgorica
Svetlane Kane Radević 3
81000 Podgorica
Montenegro

Tel./Fax: +382 (0)20 20 14 80
www.kpmg.com/me

AKCIONARIMA

HIPOTEKARNE BANKE AD, PODGORICA

Izveštaj nezavisnog revizora

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Hipotekarne banke AD Podgorica, (u daljem tekstu: „Banka“), koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2016. godine, bilansa uspjeha, iskaza o promjenama na kapitalu i iskaza o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomena, koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i ostala objelodanjivanja.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje priloženih finansijskih iskaza u skladu sa propisima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka u Crnoj Gori, i za uspostavljanje takvih internih kontrola za koje se smatra da su relevantne za pripremu finansijskih iskaza, koji ne sadrže materijalno značajne greške, nastale bilo zbog pronevjere ili zbog grešaka u radu.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima. Reviziju smo izvršili u skladu sa zakonskom regulativom koja reguliše reviziju finansijskih iskaza u Crnoj Gori. Ova zakonska regulativa zahtijeva da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i obavimo na način koji nam omogućuje da steknemo razumni nivo uvjerenja da finansijski iskazi ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Izbor procedura zavisi od naše procjene, uključujući i procjenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim iskazima nastalih bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu. U procjeni rizika uzimamo u obzir interne kontrole, koje su relevantne za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje finansijskih iskaza, sa ciljem kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti primijenjenih internih kontrola. Takođe, revizija obuhvata i ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i opravdanosti značajnih procjenjivanja, koje je rukovodstvo izvršilo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi istinito i objektivno prikazuju finansijsko stanje Banke na dan 31. decembra 2016. godine, poslovni rezultat i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan u skladu sa propisima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka u Crnoj Gori.

Ostala pitanja

Finansijski iskazi Banke na dan i za godinu završenu 31. decembra 2015. godine bili su predmet revizije drugog revizora koji je, u svom izvještaju od 31. maja 2016. godine izrazio pozitivno mišljenje na ove finansijske iskaze.

Podgorica, 31. maj 2017. godine

KPMG d.o.o. Podgorica

Branko Vojnović
Ovlašćeni revizor

HIPOTEKARNA BANKA A.D., PODGORICA

**FINANSIJSKI ISKAZI
31. DECEMBAR 2016. GODINE**

SADRŽAJ

	Strana
Bilans uspjeha od 1. januara do 31. decembra 2016. godine	3
Bilans stanja na dan 31. decembra 2016. godine	4
Iskaz o promjenama na kapitalu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine	5
Iskaz o tokovima gotovine od 1. januara do 31. decembra 2016. godine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7-71

BILANS USPJEHA
Od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Prihodi od kamata	3.1., 5a	17.704	17.337
Rashodi kamata	3.1., 5b	(5.316)	(5.647)
NETO PRIHODI OD KAMATA		12.388	11.690
Prihodi od dividendi		71	36
Troškovi obezvređenja	3.7., 6a	(2.811)	(3.272)
Troškovi rezervisanja	3.12., 6b	(670)	(557)
Prihodi od naknada i provizija	3.1., 7a	10.644	9.237
Rashodi naknada i provizija	3.1., 7b	(4.463)	(3.730)
NETO PRIHODI OD NAKNADA		6.181	5.507
Neto dobiti od investicionih hartija od vrijednosti		203	172
Neto dobiti od kursnih razlika		775	630
Troškovi zaposlenih	3.10., 8	(4.622)	(4.601)
Opšti i administrativni troškovi	9	(7.008)	(6.068)
Troškovi amortizacije	3.8., 10	(849)	(811)
Ostali rashodi	11	(218)	(120)
Ostali prihodi	12	545	420
OPERATIVNI PROFIT		3.985	3.026
Porez na dobit	3.4., 13	(361)	(297)
NETO PROFIT		3.624	2.729
Zarada po akciji / u EUR	34	116	87

Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Ovi finansijski iskazi su odobreni od strane Odbora direktora Hipotekarne banke A.D., Podgorica, 25. maja 2017. godine u Podgorici.

Odobreno od strane i potpisano u ime Hipotekarne banke A.D., Podgorica:

 Esad Zaimović
 Glavni izvršni direktor

 Aleksandar Mitrović
 Izvršni direktor za poslove podrške poslovanja

BILANS STANJA
Na dan 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomene	31. decembra 2016.	31. decembra 2015.
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita			
kod centralnih banaka	3.6., 14	99.455	124.783
Kredit i potraživanja od banaka	3.5.1., 15	15.481	22.710
Kredit i potraživanja od klijenata	3.5.1., 16	216.049	188.289
Investicione hartije od vrijednosti			
- raspoložive za prodaju	3.5.1., 17a	75.809	66.035
- koje se drže do dospelosti	3.5.1., 17b	16.785	3.719
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke			
poduhvate po metodi kapitala		8	8
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.8., 18	1.501	1.880
Nematerijalna sredstva	3.8., 19	1.498	1.079
Tekuća poreska sredstva		48	-
Odložena poreska sredstva	3.4., 13c	33	25
Ostala finansijska potraživanja	20	842	780
Ostala poslovna potraživanja	21	1.281	1.167
UKUPNA SREDSTVA		428.790	410.475
OBAVEZE			
Depoziti banaka	22	303	692
Depoziti klijenata	23	333.350	317.533
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	3.13., 24	35.331	41.142
Rezerve	3.12., 25	2.004	1.294
Tekuće poreske obaveze		389	294
Odložene poreske obaveze	3.4., 13c	114	33
Ostale obaveze	26	8.490	5.130
Subordinisani dug	3.14., 27	9.967	9.952
UKUPNE OBAVEZE		389.948	376.070
KAPITAL			
Akcijski kapital	3.9., 28	16.006	16.006
Emisiona premija		7.444	7.444
Neraspoređena dobit		5.462	2.729
Ostale rezerve		9.930	8.226
UKUPAN KAPITAL		38.842	34.405
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE		428.790	410.475
VANBILANSNA EVIDENCIJA	30	542.974	550.355

Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Ovi finansijski iskazi su odobreni od strane Odbora direktora Hipotekarne banke A.D., Podgorica, 25. maja 2017. godine u Podgorici.

Odobreno od strane i potpisano u ime Hipotekarne banke A.D., Podgorica:

 Esad Zaimović
 Glavni Izvršni direktor

 Aleksandar Mitrović
 Izvršni direktor za poslove podrške poslovanja

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
Od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Aksijski kapital</u>	<u>Emisiona premija</u>	<u>Neraspoređena dobit</u>	<u>Ostale rezerve</u>	<u>Ukupno</u>
Stanje, 1. januara 2015. godine	16.006	7.444	2.454	5.727	31.631
Efekti svođenja na fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	-	-	45	45
Prenos dobitka	-	-	(2.454)	2.454	
Dobit tekućeg godine	-	-	2.729	-	2.729
Stanje, 31. decembra 2015. godine	16.006	7.444	2.729	8.226	34.405
Efekti svođenja na fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	-	-	813	813
Prenos dobitka	-	-	(891)	891	
Dobit tekuće godine	-	-	3.624	-	3.624
Stanje, 31. decembra 2016. godine	16.006	7.444	5.462	9.930	38.842

Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Ovi finansijski iskazi su odobreni od strane Odbora direktora Hipotekarne banke A.D., Podgorica, 25. maja 2017. godine u Podgorici.

Odobreno od strane i potpisano u ime Hipotekarne banke A.D., Podgorica:

Esad Zaimović
 Glavni izvršni direktor

Aleksandar Mitrović
 Izvršni direktor za poslove podrške poslovanja

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	17.878	17.173
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	(4.768)	(5.133)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	10.644	9.237
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(4.463)	(3.730)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(13.579)	(13.158)
Povećanje kredita, potraživanja i ostale aktive	(27.977)	(42.730)
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	18.149	102.233
Plaćeni porezi	(845)	(921)
Ostali odlivi	(8.644)	(34.417)
Neto prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	(13.605)	28.554
GOTOVINSKI TOKOVI IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA		
Kupovina nekretnina, postrojenja i opreme	(449)	(522)
Kupovina nematerijalnih sredstava	(689)	(345)
Državni zapisi	(12.820)	(3.117)
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine	127	40
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja	(13.831)	(3.944)
TOKOVI GOTOVINE IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI		
Povećanje pozajmljenih sredstava	(5.837)	11.619
Neto priliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	(5.837)	11.619
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	775	630
Neto (smanjenje)/povećanje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	(32.498)	36.859
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	148.966	112.107
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda (Napomena 31)	116.468	148.966

Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Ovi finansijski iskazi su odobreni od strane Odbora direktora Hipotekarne banke A.D., Podgorica, 25. maja 2017. godine u Podgorici.

Odobreno od strane i potpisano u ime Hipotekarne banke A.D., Podgorica:

Esad Zaimović
Glavni izvršni direktor

Aleksandar Mitrović
Izvršni direktor za poslove podrške poslovanja

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Hipotekarna banka AD, Podgorica (u daljem tekstu „Banka“) je od 1995. godine registrovana kao akcionarsko društvo i registrovana je u Centralnom registru Privrednog suda pod registracionim brojem 4-0004632. Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitentata hartija od vrijednosti pod brojem 3 (Rješenje broj 02/3-1/2-01). Od Centralne banke Crne Gore, Rješenjem broj 0101-75/1-2002 od 18. decembra 2002. godine, Banka je dobila odobrenje za rad.

U skladu sa Zakonom o bankama, Ugovorom o osnivanju, Statutom i Rješenjem Centralne banke Crne Gore, Banka obavlja poslove primanja novčanih depozita i odobravanja kredita za sopstveni račun. Pored bankarskih poslova iz prethodnog stava, Banka može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza,
- kupovina, prodaja i naplata potraživanja (faktoring, forfeiting i dr.),
- izdavanje, obrada i evidentiranje platnih instrumenata,
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom, u skladu sa propisima kojima se uređuje platni promet,
- finansijski lizing,
- poslove sa hartijama od vrijednosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuju hartije od vrijednosti,
- trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta:
 - a) stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove,
 - b) finansijskim derivatima,
- depo poslovi,
- izrada analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava i preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja,
- iznajmljivanje sefova,
- poslove koji su dio bankarskih poslova, pomoćne poslove u odnosu na poslove banke i poslove neposredno povezane sa poslovima Banke, u skladu sa Statutom.
- Banka može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, obavljati i druge poslove, u skladu sa zakonom.

Organi upravljanja Bankom su: Skupština akcionara i Odbor direktora. Odbor direktora Banke ima dva stalna tijela i to: Odbor za reviziju i Odbor za upravljanje kreditnim rizikom. Članove Odbora direktora Banke bira Skupština akcionara Banke. Odbor direktora Banke ima 5 (pet) članova, od kojih većina nijesu zaposleni u Banci.

Sjedište Banke je u Podgorici, u ul. Josipa Broza Tita br. 67. Na dan 31. decembra 2016. godine Banka ima 169 zaposlenih radnika (31. decembra 2015. godine: 176 zaposlena radnika).

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA**2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza**

Banka ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu ("Sl. list CG", br. 052/16), Zakonom o bankama ("Sl. list CG", br. 17/08, 44/10 i 40/11) i ostalim podzakonskim aktima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

U skladu sa lokalnom regulativom, Međunarodni računovodstveni standardi („MRS“) i Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja („MSFI“) objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa (IFAC) dobio pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12, i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)**2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza (nastavak)**

Posljednji zvanični prevod je objavljen 31. decembra 2009. godine i obuhvata samo osnovni tekst standarda i interpretacije i ne uključuje osnove za zaključivanje, ilustrativne primjere, uputstva za primjenu, komentare, mišljenja i ostali materijal objašnjenja. Takođe, navedeni prevod ne sadrži prevod Osnova za pripremu i prezentaciju finansijskih iskaza.

Finansijski iskazi prikazani su u formatu propisanom u Odluci o kontnom okviru za banke, mikrokreditne finansijske institucije i kreditne unije koji je usvojen od strane Centralne Banke Crne Gore 23. oktobra 2012. godine. Shodno tome, sve banke i mikrokreditne finansijske institucije su u obavezi da sastavljaju finansijske izvještaje u skladu sa navedenom Odlukom od 1. januara 2013. godine. Pored toga, Odlukom Savjeta Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG”, br. 15/12, 18/13) utvrđen je sadržaj finansijskih iskaza banaka, kao i rokovi i način sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza Centralnoj banci Crne Gore.

Pored prezentacije finansijskih iskaza, prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke razlikuju od zahtjeva MSFI i MRS primjenljivih na dan 31. decembra 2016. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3. Usvojene računovodstvene politike korišćene za pripremu finansijskih iskaza za 31. decembar 2016. godine konzistentne su sa računovodstvenim politikama primijenjenim u prethodnoj finansijskoj godini.

Finansijski iskazi Banke su iskazani u hiljadama eura (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamatama, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za trajne uloge i vanbilansne stavke. Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

Najznačajnije procjene i pretpostavke su izvršene na sljedećim bilansnim pozicijama:

2.2.1 Obezvredjenje vrijednosti finansijskih sredstava

Banka vrši pregled kreditnog portfolia kako bi procijenila ispravku vrijednosti najmanje jednom kvartalno. Prilikom određivanja da li je potrebno proknjižiti gubitak po osnovu ispravke vrijednosti u bilansu uspjeha, Banka vrši procjenu da li postoji bilo koji indikator postojanja mjerljivog smanjenja u procijenjenim budućim novčanim tokovima koji proizilaze iz kreditnog portfolia, prije nego što smanjenje može biti identifikovano kod pojedinačnog kredita u portfoliju.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)**2.2. Korišćenje procjenjivanja (nastavak)****2.2.1 Obezvredenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)**

Ovaj dokaz može uključiti bilo koje indikatore postojanja neželjene promjene u platežnom statusu zajmoprimca, kao i lokalne ekonomske uslove koji su u korelaciji sa neizvršenjem obaveza. Rukovodstvo koristi procjene bazirane na istorijskim gubicima za sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika i objektivnim dokazima obezvređenja koji su slični onima u portfoliju prilikom planiranja svojih budućih novčanih tokova. Metodologija i pretpostavke koje se koriste u procjeni iznosa i tajminga budućih novčanih tokova, pregledaju se redovno, kako bi se uklonile sve razlike između procijenjenih gubitaka i stvarnih iskustava.

2.2.2 Obezvredenje finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju

U slučaju finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, Banka na izvještajni datum procjenjuje da li postoje objektivni dokazi o obezvređenju, na osnovu istih kriterijuma koji važe za finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj nabavnoj vrijednosti.

Ukoliko postoji dokaz o obezvređenju dužničkih finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, kumulativni gubitak, vrjednovan kao razlika između amortizovane vrijednosti i trenutne fer vrijednosti, umanjen za eventualne gubitke usled obezvređenja prethodno priznate u bilansu uspjeha, se prenosi iz kapitala u bilans uspjeha, dok se porast fer vrijednosti nakon obezvređenja evidentira kroz bilans uspjeha. Kada naknadni događaj dovede do smanjenja iznosa ispravke vrijednosti dužničkog finansijskog sredstva namijenjenog prodaji, prethodno priznati gubitak od obezvređenja se ukida kroz bilans uspjeha.

U slučaju učešća u kapitalu raspoloživih za prodaju, objektivnim dokazom se smatra i "značajan" ili "prolongiran" pad fer vrijednosti instrumenta kapitala ispod nabavne vrijednosti. U tom slučaju, kumulativni gubitak se utvrđuje kao razlika između nabavne vrijednosti i trenutne fer vrijednosti i isti se prenosi iz kapitala u bilans uspjeha. Kada naknadni događaj dovede do smanjenja iznosa ispravke vrijednosti učešća u kapitalu, ispravka vrijednosti se ukida i priznaje direktno kroz kapital.

2.2.3 Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Određivanje fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza za koje ne postoji uočljiva tržišna cijena zahtijeva korišćenje različitih tehnika vrednovanja. Za finansijske instrumente kojima se ne trguje često i koji imaju nisku cjenovnu transparentnost, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva određene stepene varijacije u procjenjivanju koji zavise od likvidnosti, koncentracije, neizvjesnosti tržišnih faktora, cjenovnih pretpostavki i ostalih rizika koji utiču na određeni instrument.

2.2.4 Dugoročne naknade zaposlenima

Trošak dugoročnih beneficija zaposlenih određen je na osnovu aktuarskog obračuna. Aktuarski obračun uključuje stvaranje pretpostavki o diskontnim stopama, budućem rastu zarada i promjenama u broju zaposlenih. S obzirom na dugoročnu prirodu ovih planova, procjene su predmet značajne neizvjesnosti.

2.2.5 Korisni vijek trajanja nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme

Banka vrši pregled vijeka trajanja nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme u svakom periodu godišnjeg izvještavanja.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)**2.2. Korišćenje procjenjivanja (nastavak)****2.2.6 Sudski sporovi**

Rukovodstvo Banke vrši procjenu iznosa rezervisanja za odliv sredstava po osnovu sudskih sporova na bazi procjene, od strane pravnih zastupnika Banke, vjerovatnoće da će do odliva sredstava zaista doći prema ugovorenoj ili zakonskoj obavezi iz prošlih perioda.

2.3. Načelo stalnosti poslovanja

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja, koji pretpostavlja da će Banka nastaviti da posluje tokom neograničenog vremenskog perioda u doglednoj budućnosti.

2.4 Konsolidacija

Banka nema kontrolu ni nad jednim entitetom.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA**3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata i naknada**

Prihodi i rashodi po osnovu kamata se priznaju u bilansu uspjeha za sve finansijske instrumente koji se vode po amortizovanoj vrijednosti, primjenom metode efektivne kamatne stope.

Metod efektivne kamatne stope je metod izračunavanja amortizovane vrijednosti finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza i alokacije prihoda po osnovu kamate ili rashoda po osnovu kamate na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili prilive tokom očekivanog vijeka trajanja finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je to izvodljivo, kraćeg perioda na sadašnju vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Pri izračunavanju efektivne kamatne stope, Banka procjenjuje gotovinske tokove razmatrajući sve ugovorene uslove finansijskih instrumenata (npr. opcije avansnih plaćanja), ali ne razmatra buduće gubitke po osnovu kreditnog rizika. Kalkulacije uključuju sve naknade i provizije plaćene ili primljene između ugovorenih strana koje su integralni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije i svih drugih premija ili popusta.

Prihodi od naknada i provizija na ostale bankarske usluge (platni promet, kastodi usluge, poslovi sa karticama) se uglavnom evidentiraju prema načelu nastanka poslovne promjene u periodu kada su usluge izvršene. Naknade za neiskorišćene kreditne linije se razgraničavaju (zajedno sa povezanim direktnim troškovima) i priznaju kao korekcija efektivne kamatne stope za kredit.

3.2. Troškovi operativnog lizinga

Zakupi gdje zakupodavac zadržava značajniji dio rizika i koristi od vlasništva klasifikuju se kao operativni zakupi. Plaćanja izvršena po osnovu operativnog zakupa iskazuju se na teret bilansa uspjeha na proporcionalnoj osnovi tokom perioda trajanja zakupa. Kada se operativni zakup okonča prije isteka perioda zakupa, sve isplate koje zahtijeva zakupodavac na ime kazne se priznaju kao trošak u periodu u kome se desio prestanak zakupa.

3.3. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene. Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.3. Preračunavanje deviznih iznosa (nastavak)**

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika. Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

3.4. Porezi i doprinosi**Porez na dobit***Tekući porez na dobit*

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica Član 28 („Sl. List CG”, br. 65/01, 12/02, 80/04, br. 40/08, br. 86/09, br. 73/10, br. 40/11, br. 14/12, 61/13 i 055/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice.

Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica (članovi 8. i 9. za usklađivanje prihoda i članovi 10. do 20. za usklađivanje rashoda) i Odlukom o novom kontnom okviru za banke Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG” 55/12).

Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina.

Tekući porez na dobit (nastavak)

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim republičkim i lokalnim poreskim propisima.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijska sredstva****3.5.1. Klasifikacija**

Banka klasifikuje svoja finansijska sredstva u sljedeće kategorije: finansijska sredstva po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednostima iskazuju u bilansu uspjeha; krediti i potraživanja; finansijska sredstva raspoloživa za prodaju i finansijska sredstva koja se drže do roka dospjeća. Rukovodstvo vrši klasifikaciju svojih finansijskih plasmana u momentu inicijalnog priznavanja.

(a) Finansijska sredstva po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednostima iskazuju u bilansu uspjeha

Ova kategorija ima dvije potkategorije: finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja i finansijska sredstva po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha.

Finansijsko sredstvo se klasifikuje kao sredstvo koje se drži radi trgovanja ukoliko je pribavljeno prvenstveno radi prodaje u kratkom roku ili ukoliko postoji dokaz o postojanju obrasca po kojem ono ostvaruje profit u kratkom roku ili pak po odluci rukovodstva.

Derivati se uvijek klasifikuju kao sredstva koja se drže radi trgovanja, osim ako su određeni kao instrument zaštite od rizika.

(b) Krediti i potraživanja

Kredit i potraživanja predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim ili utvrdivim rokovima plaćanja koja se ne kotiraju ni na jednom aktivnom tržištu. Oni nastaju kada Banka odobrava novac ili usluge direktno komitentima bez namjere trgovanja s tim potraživanjima. Krediti i potraživanja obuhvataju kredite i potraživanja od banaka i klijenata.

(c) Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju su ona nederivatna finansijska sredstva koja nisu klasifikovana ni u jednu od preostale tri kategorije finansijskih sredstava, odnosno nisu finansijska sredstva koja se drže do roka dospjeća, finansijska sredstva po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednostima iskazuju u bilansu uspjeha, ili zajmovi. Ulaganja raspoloživa za prodaju su sredstva za koja postoji namjera da se drže neodređeno vrijeme, a koja se mogu prodati u slučaju potrebe za obezbjeđenjem likvidnosti, odnosno u slučaju promjene kamatnih stopa, deviznih kurseva ili cijene kapitala. Pomenuti finansijski instrumenti obuhvataju ulaganja u kapital i dužničke hartije od vrijednosti.

(d) Finansijska sredstva koja se drže do roka dospjeća

Finansijska sredstva koja se drže do roka dospjeća su finansijski instrumenti sa fiksnim ili utvrdivim rokom plaćanja za koje Banka kod nabavljanja nedvosmisleno iskazuje namjeru i sposobnost da će ih posjedovati do njihovog dospjeća.

3.5.2. Priznavanje i mjerenje

Finansijska sredstva se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za transakcione troškove, osim u slučaju finansijskih sredstava koja se iskazuju po fer vrijednosti, a čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha.

Finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha, inicijalno se priznaju po fer vrijednosti, a transakcioni troškovi terete troškove poslovanja u bilansu uspjeha.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijska sredstva (nastavak)****3.5.2. Priznavanje i mjerenje (nastavak)**

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju i finansijska sredstva po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha se nakon inicijalnog priznavanja, iskazuju po fer vrijednosti. Dobici ili gubici proistekli iz promjena u fer vrijednosti finansijskih sredstava čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha, iskazuju se u periodu u kome su nastali.

Dobici ili gubici proistekli iz promjena u fer vrijednosti finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju iskazuju se u okviru kapitala na računu Ostale rezerve, sve dok finansijsko sredstvo ne bude isknjiženo odnosno obezvrijeđeno, kada se kumulativni dobiti ili gubici prethodno iskazani u kapitalu priznaju u bilansu uspjeha.

Kredit i plasmani se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za transakcione troškove. Oni se naknadno iskazuju po amortizovanoj vrijednosti, dobijenoj primjenom metode efektivne kamatne stope, umanjenoj za ispravku vrijednosti. Amortizovana vrijednost je izračunata uzimanjem u obzir svih troškova izdavanja i svih diskonta ili premija prilikom poravnanja. Gubici koji proizilaze iz obezvrijeđenja priznati su u bilansu uspjeha.

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju naknadno se vrednuje po fer vrijednosti. Nerealizovani dobiti i gubici priznaju se direktno na kapitalu, kao revalorizacione rezerve. Ukoliko je investicija ustupljena, kumulativni dobitak ili gubitak prethodno priznat na kapitalu, priznaje se u bilansu uspjeha. Kamata koja je zarađena u periodu držanja finansijskog sredstva raspoloživog za prodaju prikazana je kao kamatni prihod korišćenjem metode efektivne kamatne stope. Dividende koje su zarađene u periodu držanja finansijskog sredstva raspoloživog za prodaju, priznate su u bilansu uspjeha onda kada je pravo na plaćanje uspostavljeno. Gubici koji proizilaze iz ispravke vrijednosti takve investicije priznati su u bilansu uspjeha i prestaju da se priznaju u revalorizacionim rezervama.

Finansijska sredstva koja se drže do dospijea su nederivatna finansijska sredstva kotirana na aktivnom tržištu sa fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim rokovima dospijea, koje Banka namjerava i ima mogućnosti da drži do dospijea. Nakon inicijalnog vrednovanja, finansijska sredstva koja se drže do dospijea vrednuju se naknadno po amortizovanom trošku korišćenjem metode efektivne kamatne stope, umanjeno za ispravku vrijednosti. Amortizovani trošak izračunava se uzimanjem u obzir sve diskonte i premije pri akviziciji i naknade koje su sastavni dio efektivne kamatne stope. Amortizacija je uključena u kamatni prihod. Gubici koji proizilaze iz ispravke vrijednosti takvih investicija priznati su u bilansu uspjeha.

3.5.3. Prestanak priznavanja

Priznavanje finansijskog sredstva prestaje po isteku prava na novčani priliv od finansijskog sredstva, odnosno kada Banka prenese sve rizike i koristi od vlasništva nad sredstvima.

Priznavanje finansijske obaveze prestaje kada je obaveza ispunjena tj. kada je dug isplaćen, storniran ili istekao. Priznavanje knjigovodstvene vrijednosti finansijske obaveze isknjižene na osnovu svopa duga u kapital prestaje emitovanjem akcijskog kapitala u vrijednosti ekvivalentnoj tržišnoj vrijednosti akcija Banke na crnogorskoj berzi.

Ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa Banke, Banka je dužna da to potraživanje otpiše i da ga, u visini dugovanog iznosa, vodi u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.6. Gotovina i gotovinski ekvivalenti**

U izvještaju o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima se podrazumijevaju gotov novac, sredstva kod Centralne banke Crne Gore uključujući i obaveznu rezervu i sredstva na računima kod drugih banaka u zemlji i inostranstvu.

3.7. Rezervisanja i obezvređenje kredita i potraživanja***Obračun obezvređenja (za stavke bilansne aktive), odnosno procjenu vjerovatnog gubitka (za vanbilansne stavke)***

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br. 22/12, 55/12 i 57/13), Banka vrednuje stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke u skladu sa MRS 39.

Rezervisanja za gubitke se prema internoj politici izdvajaju za kredite, kreditne kartice, dozvoljena prekoračenja po tekućim računima, proteste po garancijama, provizije po računima fizičkih lica, odnosno za bilansnu aktivu Banke koja je izložena kreditnom riziku i vanbilansnu izloženost Banke, koja potencijalno može biti izložena kreditnom riziku.

Banka vrši pregled potraživanja i drugih plasmana u cilju procjene ispravke vrijednosti na kvartalnom nivou. Kod utvrđivanja da li postoje gubici po osnovu obezvređenja potraživanja i drugih plasmana, Banka procjenjuje da li postoje informacije i dokazi koje ukazuju na postojanje mjerljivog smanjenja procijenjenih budućih tokova gotovine na grupnom nivou, prije nego što je takve gubitke moguće identifikovati na nivou pojedinačnog potraživanja, odnosno plasmana. Informacije koje mogu ukazati na gubitke po osnovu potraživanja i plasmana uključuju: neredovnost i kašnjenje u izmirivanju obaveza, kao i tržišne i ekonomske uslove na lokalnom nivou koji uslovljavaju kašnjenja u izmirivanju obaveza. Procjene rukovodstva o obezvređenju potraživanja i drugih plasmana putem procjene budućih tokova gotovine se baziraju na stvarnim gubicima iz prošlosti, koji su realizovani na finansijskim sredstvima sa sličnim rizikom i sličnim uzrocima obezvređenja. Metodologija i pretpostavke od kojih se polazi pri definisanju iznosa i perioda priliva gotovine po osnovu plasmana su predmet redovne provjere u cilju svođenja na minimum razlike između procijenjenih gubitaka i stvarnih gubitaka.

Banka vrši procjenu obezvređenja potraživanja kao pojedinačnu i grupnu procjenu.

Pojedinačno procjenjivanje

Banka procjenjuje ispravku vrijednosti za svaki pojedinačno značajan plasman i tom prilikom se uzimaju u obzir finansijska pozicija korisnika kredita, održivost biznis plana, njegova sposobnost da poboljša svoje performanse u slučaju finansijskih teškoća, projektovani prihodi, raspoloživost drugih vrsta finansijske podrške i vrijednost kolaterala koja se može realizovati, kao i očekivani novčani tokovi. Ukoliko dođe do nekih novih informacija koje prema procjeni bitno mijenjaju kreditnu sposobnost klijenta, vrijednost kolaterala i izvjesnost ispunjenja obaveza klijenta prema Banci, vrši se vanredna procjena obezvređenja plasmana.

Materijalno značajnim potraživanjem smatra se ukupna bruto izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica koja je veća ili jednaka od EUR 30,000.

Pojedinačno se procjenjuju svi klijenti koji zadovoljavaju sledeće kriterijume:

1. ukupna bruto izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica koja je veća ili jednaka od EUR 30,000
2. kašnjenja veća od 90 dana
3. dospjelo potraživanje je veće od EUR 20 za fizička lica odnosno EUR 200 za pravna lica
4. ukupna bruto izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica koja je veća ili jednaka od EUR 1.000.000 i klasifikaciona grupa C, D, E u skladu sa propisima CBCG

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.7. Rezervisanja i obezvređenje kredita i potraživanja (nastavak)**

5. ukupna bruto izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica koja je veća ili jednaka od EUR 1.000.000, klasifikaciona grupa A i B u skladu sa propisima CBCG i klasifikaciona grupa u skladu sa Metodologijom obezvređenja i vjerovatnog gubitka "bucket" 2 i 3.

Pojedinačna ispravka vrijednosti potraživanja jednaka je pozitivnoj razlici između knjigovodstvene vrijednosti i njene nadoknadiive vrijednosti, dobijene diskontovanjem procijenjenih budućih novčanih tokova primjenom ugovorene efektivne kamatne stope. Procijenjeni novčani tokovi mogu se odnositi na gotovinske tokove iz redovnog poslovanja klijenta, ukoliko postoje, ali i na gotovinske tokove koji se očekuju da će nastati iz realizacije hipoteke u periodu od 5 godina, uz primjenu haircut-a na vrijednost kolaterala.

Materijalno značajna potraživanja mogu biti predmet pojedinačne procjene i u slučaju kada su kašnjenja manja od 90 dana, u slučaju da rukovodstvo Banke smatra da postoje objektivni dokazi obezvređenja.

Objektivni dokazi obezvređenja mogu biti sljedeći:

- Veliki finansijski problemi dužnika uključujući i stečaj
- Restruktuiranje kredita (značajne izmjene uslova, smanjenja kamatne stope, djelimični grejs periodi (zamrzavanje i plaćanje samo kamate) neophodni zbog kreditne (finansijske) sposobnosti (ne uslijed tržišnih faktora ili tehničkih izmjena)
- Umanjenje vrijednosti pokrića, npr. uslijed niže vrijednosti kolaterala (naročito u slučaju projektnog finansiranja) u slučaju nedovoljnih postojećih tokova gotovine
- Protest garancije (ukoliko je garanciju povuklo treće lice ovo predstavlja indikator umanjena vrijednosti) ili velika vjerovatnoća pojave protesta (pada) garancije u bliskoj budućnosti
- Nedostatak saradnje od strane klijenata u slučaju dokazanih problema sa otplatom dugovanja
- Nedostatak redovnog mjesečnog prihoda (naročito važno za segment fizičkih lica)
- Evidentan pad prometa uslijed smanjene poslovne aktivnosti za privredna društva
- Transfer grupe povezanih lica u Službu za vođenje rizičnih plasmana
- U slučaju materijalnih promjena kod obezvređenja kredita (značajne promjene kod rezultata dužnika, vrijednost kolaterala, ostale bitne promjene koje mogu uticati na obim obezbeđenja).

Grupno procjenjivanje

Ispravke vrijednosti se procjenjuju za plasmane koji nijesu pojedinačno značajni i za pojedinačno materijalno značajne plasmane kod kojih ne postoji objektivni dokaz o pojedinačnom obezvređenju.

Grupna procjena se vrši po grupama koje se formiraju na osnovu interno propisane metodologije, bazirane na danima kašnjenja i to na kvartalnom nivou. Izračunavanje grupnih procenata obezvređenja se vrši na osnovu statističkih modela migracija kategorija rizičnosti u status neizmirivanja obaveza po vrstama klijenata ili proizvoda. Dobijeni procenti migracija koriguju se za izvršenu naplatu potraživanja.

Grupna procjena se dijeli u četiri kategorije: za pravna lica i za fizička lica u tri kategorije (gotovinski, potrošački i stambeni krediti). Na grupnoj osnovi kreditni plasmani se klasifikuju u određene interne klase rizika za partiju, prema broju dana docnje.

Potraživanje kao osnova za obračun rezervisanja za gubitke po kreditnim proizvodima se umanjuje za iznos depozita i garancija u korist Banke izdatih od strane prvoklasne banke ili države kao i iznos hipoteka hair-cutovanih sa 30% i diskontovanih sa efektivnom kamatnom stopom za taj plasman i periodom diskontovanja od 5 godina.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.7. Rezervisanja i obezvređenje kredita i potraživanja (nastavak)****Grupno procjenjivanje (nastavak)**

Obezvređenje kredita umanjuje vrijednost kredita i priznaje se kao rashod u okviru bilansa uspjeha.

Iznosi očekivanih priliva po kreditu procjenjuju se na osnovu dokaza o planiranim prihodima dužnika, a u slučaju da su nedovoljni primjenjuje se procjena novčanog toka iz realizacije kolaterala. Procjena broja dana kašnjenja naplate određenog potraživanja od dužnika, utvrđuje se sagledavanjem svih relevantnih dokaza o vremenu realizacije planiranih prihoda dužnika, kao i iskustvenih podataka o kašnjenju u plaćanju tog dužnika.

U cilju zaštite od izloženosti kreditnom riziku, pored redovnog praćenja poslovanja klijenata, Banka pribavlja i instrumente obezbjeđenja (kolaterale), kojima se obezbjeđuje naplata potraživanja i minimizira kreditni rizik. U zavisnosti od procjene mogućnosti izmirenja ugovorenih obaveza, definiše se stepen pokrića plasmana, kako bi se u slučaju neizvršavanja obaveza dužnika, aktiviranjem kolaterala realno mogla naplatiti potraživanja. Količina i tip potrebnog kolaterala zavisi od procjene kreditnog rizika.

Nepokretnost, roba, oprema i ostale pokretne stvari koje su predmet zaloge moraju biti i osigurane od strane osiguravajućeg društva prihvatljivog za Banku, a polise vinkulirane u korist Banke. Banka prati tržišnu vrijednost kolaterala i u slučaju potrebe može zahtijevati dodatni kolateral u skladu sa zaključenim ugovorom.

Reprogramirani krediti

Gdje je moguće, Banka nastoji reprogramirati kredite umjesto da preuzme kolateral. To može uključivati produženje otplate i sporazum o novim uslovima kreditiranja. Nakon što su uslovi reprogramirani, kredit se više ne smatra dospjelim. Uprava kontinuirano analizira reprogramirane kredite kako bi se osiguralo da su ispunjeni svi kriterijumi, i da buduća plaćanja budu izvjesna. Kredit je i dalje predmet pojedinačnog ili kolektivnog procjenjivanja i ispravke vrijednosti, koja se računa korišćenjem izvorne efektivne kamatne stope kredita. Nakon što je kredit reprogramiran, tretira se kao loš plasman u narednih šest mjeseci.

Obračun rezervacija za potencijalne gubitke

Banka je dužna da bilansne i vanbilansne stavke po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku klasifikuje u odgovarajuću klasifikacionu grupu kao i da izračuna rezervacije za potencijalne gubitke, u skladu sa važećom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br. 22/12, 55/12 i 57/13). U skladu sa navedenom Odlukom, Banka je primijenila sljedeće procenete i dane kašnjenja po kategorijama rizičnosti za obračun rezervacije za potencijalne gubitke:

Kategorija rizika	Na dan 31. decembra 2015. godine	
	% rezervisanja	Dani kašnjenja
A	-	<30
B1	2	31-60
B2	7	61-90
C1	20	91-150
C2	40	151-270
D	70	271-365
E	100	>365

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.7. Rezervisanja i obezvređenje kredita i potraživanja (nastavak)****Obračun rezervacija za potencijalne gubitke (nastavak)**

Banka je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke obračunatog u skladu sa internom metodologijom Banke primjenom Međunarodnog računovodstvenog standarda 39.

Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava Banke.

3.8. Nekretnine, postrojenja, oprema i nematerijalna sredstva**Nekretnine, postrojenja i oprema**

Nekretnine, postrojenja i oprema iskazuju se po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Rezidualna vrijednost i korisni vijek upotrebe sredstva se revidiraju, i po potrebi koriguju, na datum svakog bilansa stanja. Banka procjenjuje da li postoji objektivni dokaz da je umanjena vrijednost sredstva. Ukoliko postoji bilo koji od tih dokaza, vrši se procjena nadoknadivog iznosa. Nadoknadiv iznos je veći od neto prodajne cijene ili vrijednosti u upotrebi. Ukoliko je nadoknadiv iznos veći od knjigovodstvene vrijednosti, sredstvo ne bi trebalo da bude obezvrijeđeno.

Naknadni troškovi: troškovi zamjene dijelova opreme (ugradnja novih rezervnih dijelova), troškovi remonta i generalnih popravki poslovnih prostora priznaju se kao povećanje sadašnje vrijednosti poslovnih prostora odnosno opreme ako je vjerovatno da će po tom osnovu doći do priliva budućih ekonomskih koristi i ako se ti troškovi mogu pouzdano izmjeriti.

Troškovi nastali po osnovu tekućeg održavanja opreme: zamjena i ugradnja sitnih rezervnih dijelova i potrošnog materijala, kao i troškovi svakodnevnih popravki, smatraju se rashodom perioda u kom su nastali.

Gubici ili dobiti nastali pri otuđenju ili rashodovanju poslovnih prostora i opreme utvrđeni su kao razlika između iznosa dobijenog prodajom i sadašnje vrijednosti po kojoj se poslovni prostor odnosno oprema vodi, i priznaju se u korist ili na teret bilansa uspjeha u periodu u kom je nastalo otuđenje ili rashodovanje.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost poslovnih prostora i opreme, a primjenom sljedećih godišnjih stopa, s ciljem da se poslovni prostor i oprema u potpunosti otpiše u toku njihovog korisnog vijeka trajanja. Primijenjene stope su sljedeće:

Glavne grupe	Stope amortizacije (%)
Građevinski objekti	2,00
Motorna vozila	15,00
Namještaj i ostala oprema	15,00 – 20,00
Kompjuterska oprema	33,33
Sitan inventar	50

Period amortizacije osnovnih sredstava počinje onda kada su sredstva raspoloživa za upotrebu. Dobici i gubici po osnovu otuđenja sredstva utvrđuju se kao razlika između novčanog priliva i knjigovodstvene vrijednosti i iskazuju se u bilansu uspjeha.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**Nekretnine, postrojenja i oprema (nastavak)****Nematerijalna ulaganja**

Nematerijalna ulaganja se sastoje od softvera i licenci. Nematerijalna ulaganja koja su nabavljena kapitalizuju se u visini nabavne vrijednosti na dan transakcije. Nakon početnog priznavanja, nematerijalna ulaganja se iskazuju u visini nabavne vrijednosti umanjene za akumuliranu amortizaciju i eventualno umanjene vrijednosti uslijed obezvređenja.

Troškovi koji se direktno mogu povezati sa određenim softverom i koji će generisati ekonomsku korist u periodu dužem od jedne godine, evidentiraju se kao nematerijalna ulaganja. Troškovi održavanja i razvoj kompjuterskih softvera se evidentiraju kao trošak u trenutku njihovog nastanka.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost nematerijalnih ulaganja u periodu od 5 godina, s ciljem da se nematerijalna ulaganja u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja. Obračun amortizacije nematerijalnih ulaganja počinje kada se sredstva stave u upotrebu.

3.9. Kapital Banke

U okviru kapitala Banke iskazani su akcijski kapital, emisiona premija, rezerve Banke i akumulirani rezultat.

Akcijski kapital Banke obrazuje se iz uložених sredstava osnivača i akcionara Banke u novčanom i nenovčanom obliku. Zakonom o hartijama od vrijednosti definisano je da su hartije od vrijednosti dematerijalizovane i postoje u obliku elektronskog zapisa u kompjuterskom sistemu Centralne Depozitarne Agencije. Izvod iz registra Centralne Depozitarne Agencije je jedini i isključivi dokaz o vlasništvu nad hartijama od vrijednosti.

3.10. Naknade zaposlenima**Doprinosi kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih**

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. Banka je, takođe, obavezna da od bruto zarada zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati tim fondovima. Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se evidentiraju na teret rashoda perioda na koji se odnose.

Obaveze po osnovu otpremnina pri odlasku u penziju ili drugih dugoročnih naknada zaposlenima

U skladu sa izvještajem aktuara, Banka je obračunala obavezu isplate otpremnina zaposlenima prilikom odlaska u penziju, u visini šest prosječnih neto zarada zaposlenih u Banci koja važi u mjesecu koji prethodi isplati otpremnine.

Ukupni rashodi dugoročnih rezervisanja koji se odnose na buduće odlive po osnovu penzionisanja zaposlenih procjenjuju se na osnovu aktuarskog obračuna. Za potrebe procjene Banka angažuje ovlašćenog aktuara koji vrši obračun budućih obaveza, diskontovanjem procijenjenih budućih odliva, korišćenjem aktuarske metode projektovanja po jedinici prava.

Obaveze se odmjeravaju u visini sadašnje vrijednosti budućih izdataka, uzimajući u obzir rast budućih zarada i drugih uslova, koji se raspodjeljuju na ugodnosti zaposlenih na osnovu prošlog i budućeg radnog vijeka.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.10. Naknade zaposlenima (nastavak)****3.11. Pravična (fer) vrijednost**

Fer vrijednost predstavlja cijenu koja bi bila dobijena za transakciju prodaje sredstva ili plaćanja za prenos obaveze u redovnoj transakciji između učesnika na tržištu na datum vrednovanja. Utvrđivanje fer vrijednosti bazirano je na pretpostavci da se transakcija održala na primarnom tržištu sredstva ili obaveze ili, u odsustvu primarnog tržišta, na najpovoljnijem tržištu za sredstvo ili obavezu.

U slučaju da za sredstvo ili obavezu postoji primarno tržište, fer vrijednost predstavlja cijena na tom tržištu.

Fer vrijednost sredstva ili obaveze se vrednuje korišćenjem pretpostavki koje bi koristili učesnici na tržištu kada utvrđuju cijenu sredstva ili obaveze, pretpostavljajući da učesnici na tržištu djeluju u svom najboljem ekonomskom interesu.

Fer vrijednost nefinansijskog sredstva uzima u obzir mogućnost tržišnog učesnika da generiše najveće i najbolje ekonomske koristi korišćenjem tog sredstva ili prodajom drugom učesniku na tržištu koji bi najviše i najbolje iskoristio sredstvo.

Banka koristi tehnike vrednovanja koje su odgovarajuće u okolnostima i za koje su dostupni podaci korišćeni za utvrđivanje fer vrijednosti, pri čemu se maksimizira korišćenje relevantnih uočljivih ulaznih podataka i minimizira korišćenje neuočljivih ulaznih podataka. Tehnike vrednovanja se revidiraju periodično, kako bi na odgovarajući način odrazile tekuće tržišne uslove.

Sva sredstva i obaveze koja se vrednuju po fer vrijednosti ili čija se fer vrijednost objelodanjuje u finansijskim iskazima klasifikovana su u tri nivoa hijerarhije fer vrijednosti:

- Nivo 1 - Kotirane tržišne cijene (nekorigovane) na aktivnom tržištu za istovjetna sredstva ili obaveze
- Nivo 2 - Korišćenje tehnike vrednovanja za koje je najniži nivo ulaznog podatka značajnog za utvrđivanje fer vrijednosti direktno ili indirektno uočljiv
- Nivo 3 - Korišćenje tehnike vrednovanja za koje najniži nivo ulaznog podatka značajnog za utvrđivanje fer vrijednosti nije uočljiv

Za sredstva ili obaveze koje se kontinuirano vrednuju po fer vrijednosti u finansijskim iskazima, Banka utvrđuje ponovnom procjenom kategorizacije na svaki izvještajni datum da li su se desili prelazi između nivoa hijerarhije.

3.12. Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju onda kada:

- Banka ima sadašnju zakonsku ili izvedenu obavezu kao rezultat prethodnih događaja;
- je u većoj mjeri vjerovatno da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava i
- se iznos obaveze može pouzdano procijeniti.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti izdataka potrebnih za izmirenje obaveza.

Rezervisanja se revidiraju na datum svakog bilansa stanja i koriguju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ukoliko više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji generišu ekonomske koristi biti potreban za izmirenje date obaveze, rezervisanje se ukida preko bilansa uspjeha.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.13. Obaveze po kreditima**

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti bez nastalih transakcionih troškova. U narednim periodima obaveze po kreditima se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti, sve razlike između ostvarenog priliva umanjenoj za transakcione troškove i iznosa otplata priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korišćenja kredita primjenom metode efektivne kamatne stope.

3.14. Izdate dužničke hartije od vrijednosti

Izdate dužničke hartije od vrijednosti se inicijalno priznaju po fer vrijednosti umanjenoj za transakcione troškove koji se direktno pripisuju njihovom izdavanju. Izdate dužničke hartije od vrijednosti se naknadno odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti. Kamate, diskonti i premije se priznaju u bilansu uspjeha kao rashodi kamata razgraničeni u toku perioda dospjeća.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI**4.1. Upravljanje rizicima**

Banka je uspostavila sveobuhvatni sistem upravljanja rizicima koji obuhvataju definisanu strategiju za upravljanje rizicima, usvojene politike i procese za upravljanje rizicima, definisana ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima, efikasan i pouzdan sistem informacione tehnologije, procedure za nepredviđene situacije, stresno testiranje.

Banka je u svome poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- rizik likvidnosti;
- operativni rizik.

Strategija upravljanja rizicima sadrži: pregled, ciljeve i kriterijume svih rizika kojima je Banka izložena ili može da bude izložena. Procedure za upravljanje rizicima su dizajnirane da identifikuju i analiziraju rizike, da definišu odgovarajuće limite i kontrole za upravljanje rizicima, kao i da prate izloženost Banke pojedinim rizicima. Procedure za upravljanje rizicima su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu, proizvodima i uslugama.

Služba za kontrolu rizika je odgovorna za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima i usaglašenost sa procedurama za upravljanje rizicima i definisanim limitima o čemu se mjesečno izvještava Odboru direktora. Pored toga, praćenje izloženosti Banke kreditnom riziku je u nadležnosti Sektora za upravljanje kreditnim rizikom. Banka takođe primjenjuje Međunarodno priznate standarde, prati najave i izmjene u zakonskoj regulativi i analizira uticaj rizika kako bi blagovremeno uskladila svoje poslovanje sa propisima.

Banka testira osjetljivost Banke na pojedine vrste rizika i na zbirnoj osnovi, korišćenjem više vrsta stres scenarija. Pod stres scenarijom podrazumijevaju se pretpostavke o promjenama tržišnih i drugih faktora koje mogu imati značajan materijalni uticaj na poslovanje Banke.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik

U svom poslovanju Banka nastoji da posluje sa klijentima dobre kreditne sposobnosti, kako bi smanjila što je više moguće izloženost kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme. Banka vrši rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti, a koji se odnose na gubitke nastale na dan bilansa stanja. Prilikom donošenja odluke o kreditiranju vodi se računa o promjenama u privredi, odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine dio kreditnog portfolija Banke, a koji mogu dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan bilansa stanja.

Centralna banka Crne Gore je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ br. 22/12, 55/12 i 57/13), koja se primjenjuje od 1. januara 2013. godine, i koja podrazumijeva primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja prilikom vrednovanja i iskazivanja stavki vanbilansne aktive i vanbilansnih stavki. Shodno navedenoj Odluci, Banka je utvrdila metodologiju za procjenu obezvređenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama. Banka metodologiju dosljedno primjenjuje, preispituje najmanje jednom godišnje i po potrebi prilagođava rezultatima preispitivanja, kao i prilagođava pretpostavke na kojima je metodologija zasnovana.

Ublažavanje kreditnog rizika podrazumijeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou Banke, odnosno održavanje prihvatljivog kreditnog portfolija. Ublažavanje kreditnog rizika se sprovodi kroz ugovaranje adekvatnih sredstava obezbjeđenja potraživanja.

4.2.1. Upravljanje kreditnim rizikom

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispuni sve ugovorene obaveze prema Banci. Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica. Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su kontrole koja se vrši jednom godišnje ili češće. Svi krediti iznad propisanog limita odobreni su od strane Odbora za upravljanje kreditnim rizikom.

U skladu sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore, granska koncentracija kredita je predmet kontinuiranog praćenja.

Izloženost riziku po pojedinačnim zajmoprimaocima, uključujući druge banke i finansijske institucije, dalje se ograničava tako što se utvrđuje podlimit u odnosu na bilansnu i vanbilansnu izloženost. Stvarna izloženost u odnosu na utvrđene limite se redovno prati.

Upravljanje izloženošću kreditnom riziku vrši se redovnom analizom sposobnosti korisnika kredita i potencijalnih korisnika kredita da otplaćuju obaveze. Klijentima sa određenim problemima u poslovanju Banka odobrava reprogramiranje potraživanja, kako bi se maksimalno iskoristile raspoložive mogućnosti za namirenje potraživanja, a da istovremeno sposobnost korisnika kredita da uredno servisira dugove bude održiva.

Preuzete i potencijalne obaveze po osnovu kredita

Primarna svrha ovih instrumenta je da se obezbijedi da sredstva budu dostupna klijentu u skladu sa zahtjevima. Garancije i aktivirani akreditivi predstavljaju neopozive garancije Banke da će izvršiti plaćanje u slučaju da klijent ne može da ispuni svoje obaveze prema trećim stranama, i stoga nose isti kreditni rizik kao i krediti. Dokumentarni i komercijalni akreditivi koji predstavljaju pismenu izjavu o obavezi Banke preuzetaj u ime klijenta, a kojom se trećem licu daje ovlaštenje da kod Banke vuče mjenice do iznosa dogovorenog posebnim uslovima su obezbijeđeni osnovnom isporukom robe na koju se odnose, te stoga, nose manji rizik nego direktna pozajmica.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)**4.2. Kreditni rizik (nastavak)****4.2.2. Rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti u skladu sa MRS 39**

Na dan sastavljanja finansijskih iskaza Banka procjenjuje da li postoji bilo kakav objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava, u skladu sa zahtjevima MRS 39. Objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava obuhvata podatke koje imalac sredstva može da primijeti o nastanku gubitka kao što su:

- kašnjenje u plaćanju kamate ili glavnice;
- restrukturiranje plasmana;
- kršenje ugovora, finansijske teškoće dužnika;
- visoka vjerovatnoća bankrotstva ili likvidacije, proces naplate duga od strane države;
- pokretanje sudskog spora protiv dužnika;
- status neizmirivanja obaveza na nivou grupe povezanih lica.

U skladu sa usvojenom metodologijom, Banka procjenjuje da li postoje objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti pojedinačno za finansijska sredstva koja su pojedinačno značajna.

Izračunavanje sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih tokova gotovine obezbijeđenog finansijskog sredstva odražava novčane tokove koji mogu biti rezultat isključivanja umanjena za troškove pribavljanja i prodaje kolaterala, bez obzira na to da li je isključenje vjerovatno ili ne.

U svrhe zajedničke procjene umanjenja vrijednosti, finansijska sredstva koja nisu pojedinačno značajna se grupišu na osnovu sličnih karakteristika kreditnog rizika.

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

	U hiljadama EUR	
	2016.	2015.
Bilansne stavke		
Kreditni i potraživanja od banaka	15.481	22.710
Kreditni i potraživanja od klijenata	216.049	188.289
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	71.717	63.616
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	16.785	3.719
	320.032	278.334
Vanbilansne stavke		
Finansijske garancije	51.177	44.706
Činidbene garancije	15.356	8.736
Nepokriveni akreditivi	1.050	1.087
Nepovučene kreditne linije	22.707	13.080
	90.290	67.609
Ukupna izloženost kreditnom riziku	410.322	345.943

Izloženost kreditnom riziku kontroliše se pribavljanjem instrumenata obezbjeđenja i garancija pravnih i fizičkih lica.

Prije odobravanja kredita i drugih plasmana Banka procjenjuje dužnikovu kreditnu sposobnost uzimajući u obzir kriterijume koje je utvrdila internim aktom, kao i pravnu valjanost i procijenjenu vrijednost kolaterala.

Vrijednost kolaterala izračunava se kao njegova neto vrijednost, pod kojom se podrazumijeva tržišna vrijednost umanjena za sve troškove koji se odnose na realizaciju kolaterala.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4 Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima i fiducijarni prenos vlasništva;
- mjenice;
- ovlašćenja;
- administrativne zabrane;
- žiranti
- polise osiguranja
- garancije.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani

Kreditni i plasmani su prikazani u narednim tabelama:

	U hiljadama EUR							
	Neobezvrijeđeni nedospjeli	Neobezvrijeđeni dospjeli	Pojedinačno procijenjeni	Ukupno, bruto	Pojedinačno obezveđenje	Grupno obezvređenje	Ukupno obezvređenje	Ukupno, neto
31. decembar 2016. godine								
Stambeni krediti	795	-	-	795	-	(6)	(6)	789
Prekoračenje po tekućim računima	2.167	131	-	2.298	-	(109)	(109)	2.189
Potrošački krediti	44.632	204	55	44.891	(55)	(1.077)	(1.132)	43.759
Kreditne kartice	594	19	18	631	(15)	(33)	(48)	583
Namjenski krediti	219	10	-	229	-	(8)	(8)	221
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	17.376	144	462	17.982	(155)	(203)	(358)	17.624
Kreditni malim preduzećima	51.227	1.328	20.969	73.524	(2.679)	(979)	(3.658)	69.866
Kreditni srednjim i velikim preduzećima	39.455	2.075	27.836	69.366	(373)	(536)	(909)	68.457
Kreditni Vladi i opštinama	359	3	10.000	10.362	(2)	(7)	(9)	10.353
Kreditni finansijskim institucijama	600	1	-	601	-	(18)	(18)	583
	157.424	3.915	59.340	220.679	(3.279)	(2.976)	(6.255)	214.425

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

	U hiljadama EUR							
	Neobezvrijeđeni nedospjeli	Neobezvrijeđeni dospjeli	Pojedinačno procijenjeni	Ukupno, bruto	Pojedinačno obezvređenje	Grupno obezvređenje	Ukupno obezvređenje	Ukupno, neto
31. decembar 2015. godine								
Stambeni krediti	778	-	-	778	-	(11)	(11)	767
Prekoračenje po tekućim računima	1.464	88	-	1.552	-	(67)	(67)	1.485
Potrošački krediti	31.479	444	33	31.956	(33)	(635)	(668)	31.288
Kreditne kartice	653	18	-	671	-	(20)	(20)	651
Namjenski krediti	227	50	-	277	-	(15)	(15)	262
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	16.091	182	930	17.203	(470)	(182)	(652)	16.551
Ostali krediti	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni malim preduzećima	49.911	437	21.199	71.547	(2.649)	(907)	(3.556)	67.991
Kreditni srednjim i velikim preduzećima	45.869	280	19.347	65.496	(550)	(681)	(1.231)	64.265
Kreditni Vladi i opštinama	178	7	1.669	1.854	(30)	-	(30)	1.824
Kreditni finansijskim institucijama	1.201	-	-	1.201	-	(46)	(46)	1.155
	147.851	1.506	43.178	192.535	(3.732)	(2.564)	(6.296)	186.239

Kreditni i potraživanja koji nisu ni dospjeli niti obezvređeni u 2016. i 2015. godini su svi svrstani u dobru aktivu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

a) Dospjeli, ali pojedinačno neobezvrijeđeni krediti i plasmani

	U hiljadama EUR							
	Do 30 dana kašnjenja	Od 31 do 60 dana kašnjenja	Od 61 do 90 dana kašnjenja	Od 91 do 180 dana kašnjenja	Od 181 do 365 dana kašnjenja	Od 1 do 5 godina kašnjenja	Preko 5 godina kašnjenja	Ukupno
31. decembar 2016. godine								
Prekoračenja po tekućim računima	50	12	9	16	15	29	-	131
Potrošački krediti	40	33	-	28	38	61	4	204
Kreditne kartice	2	2	-	-	4	11	-	19
Namjenski krediti	1	-	-	-	-	9	-	10
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	24	28	-	11	26	55	-	144
Kreditni mikro i malim preduzećima	918	305	-	25	60	20	-	1.328
Kreditni srednjim i velikim preduzećima	2.075	-	-	-	-	-	-	2.075
Kreditni Vladi i opštinama	2	1	-	-	-	-	-	3
Kreditni finansijskim institucijama	1	-	-	-	-	-	-	1
	3.113	381	9	80	143	185	4	3.915

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)
4.2. Kreditni rizik (nastavak)
4.2.5. Krediti i plasmani (nastavak)

	U hiljadama EUR							
	Do 30 dana kašnjenja	Od 31 do 60 dana kašnjenja	Od 61 do 90 dana kašnjenja	Od 91 do 180 dana kašnjenja	Od 181 do 365 dana kašnjenja	Od 1 do 5 godina kašnjenja	Preko 5 godina kašnjenja	Ukupno
31. decembar 2015. godine								
Prekoračenja po tekućim računima	34	3	1	13	6	29	2	88
Potrošački krediti	325	21	13	9	22	54	-	444
Kreditne kartice	5	1	2	2	3	5	-	18
Namjenski krediti	13	1	-	-	-	36	-	50
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	60	21	3	4	15	79	-	182
Kreditni mikro i malim preduzećima	267	35	7	37	42	49	-	437
Kreditni srednjim i velikim preduzećima	280	-	-	-	-	-	-	280
Kreditni Vladi i opštinama	7	-	-	-	-	-	-	7
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-	-	-
	991	82	26	65	88	252	2	1.506

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

b) Fer vrijednost sredstava obezbjeđenja

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Depoziti	26.821	22.874
Zaloga	46.271	49.601
Hipoteke i fiducije	311.144	303.069
Polise	573	387
Garancije	8.722	11.354
Ukupno	393.531	387.285

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Dospjeli ali individualno neobezvrijeđeni		
Depoziti	25.164	22.078
Zaloga	40.677	34.171
Hipoteke i fiducije	236.689	236.921
Polise	573	386
Garancije	2.849	11.354
Ukupno	305.952	304.910

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Individualno obezvrijeđeni		
Depoziti	1.657	796
Zaloga	5.594	15.430
Hipoteke i fiducije	74.455	66.148
Polise	-	1
Garancije	5.873	-
Ukupno	87.579	82.375

Banka kao predmet hipoteke uzima nepokretnosti čija se vrijednost za pravna lica definiše za svaki slučaj pojedinačno, što je u nadležnosti donosioca odluke o odobrenju kredita, dok su za fizička lica definisani iznosi u zavisnosti od vrste proizvoda. Nekretnine koje se uzimaju kao kolateral su stambeni prostori, porodične stambene zgrade, poslovni objekti, poslovni prostori i zemljište zavisno od lokacije i njegove buduće namjene.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

c) Restruktuirani krediti i plasmani

Banka je zajmoprimcu restrukturirala kredit ako je, zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti:

- a. produžila rok otplate za glavnice ili kamatu,
- b. zamijenila postojeći novim plasmanom,
- c. preuzela potraživanja dužnika prema trećem licu na ime potpune ili djelimične naplate kredita
- d. smanjila iznos duga glavnice ili kamate
- e. smanjila kamatnu stopu i
- f. napravila druge slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju zajmoprimca.

Prilikom restrukturiranja kredita Banka vrši finansijsku analizu zajmoprimca i procjenjuje mogućnosti zajmoprimca, nakon restrukturiranja kredita, da ostvari novčane tokove koji će biti dovoljni za otplatu glavnice i kamate kredita.

Banka je restrukturirala u toku 2016. godine kredite u iznosu od EUR 33.333 hiljada (2015: EUR 23.113 hiljada).

d) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku, sa umanjnjem za obezvređenje vrijednosti, je prikazana u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR				
	Crna Gora	Evropska Unija	SAD i Kanada	Ostalo	Ukupno
Kredit i potraživanja od banaka	-	14.814	43	624	15.481
Kredit i potraživanja od klijenata	198.114	15.721	-	2.214	216.049
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	41.563	21.815	1.684	6.655	71.717
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelosti	16.785	-	-	-	16.785
31. decembar 2016. godine	256.462	52.350	1.727	9.493	320.032
31. decembar 2015. godine	215.027	50.437	2.517	10.353	278.334

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

e) Industrijska koncentracija

Koncentracija po djelatnostima izloženosti Banke kreditnom riziku, sa umanjenjem za obezvređenje vrijednosti je prikazana u sljedećoj tabeli:

U hiljadama EUR

	Finansije	Transport, saobraćaj i telekomunikacije	Usluge pružanja smještaja i ishrane	Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	Građevinarstvo	Energetika	Vađenje rude i kamena	Administracija i pomoćne uslužne djelatnosti	Trgovina nekretninama	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Proizvodnja	Ostalo	Fizička lica	Ukupno
Kreditni i potraživanja od banaka	2.415	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13.066	-	15.481
Kreditni i potraživanja od klijenata Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	2.455	9.675	22.648	39.576	12.900	849	1.605	1.453	15.322	4.411	8.962	31.151	65.042	216.049
	46.782	1.443	-	-	-	-	700	-	-	-	-	22.792	-	71.717
	16.785	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16.785
31. decembar 2016. godine	68.437	11.118	22.648	39.576	12.900	849	2.305	1.453	15.322	4.411	8.962	67.009	65.042	320.032
31. decembar 2015. godine	54.656	13.529	15.159	45.125	11.114	880	1.793	1.261	10.910	3.244	8.014	61.645	51.004	278.334

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.5. Vanbilansna evidencija

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

	U hiljadama EUR			
	<u>Nepovučene kreditne linije</u>	<u>Garancije</u>	<u>Akreditivi</u>	<u>Ukupno</u>
31. decembar 2016. godine				
Do 1 godine	19.741	51.184	1.050	71.975
Od 1 do 5 godina	2.795	13.914	-	16.709
Preko 5 godina	171	1.435	-	1.606
	<u>22.707</u>	<u>66.533</u>	<u>1.050</u>	<u>90.290</u>

	U hiljadama EUR			
	<u>Nepovučene kreditne linije</u>	<u>Garancije</u>	<u>Akreditivi</u>	<u>Ukupno</u>
31. decembar 2015. godine				
Do 1 godine	10.935	32.910	1.087	44.932
Od 1 do 5 godina	1.346	20.522	-	21.868
Preko 5 godina	799	10	-	809
	<u>13.080</u>	<u>53.442</u>	<u>1.087</u>	<u>67.609</u>

4.3. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizici se javljaju u slučaju otvorenih pozicija, a zbog promjene kamatnih stopa, promjene kursa valute i promjene cijena hartija od vrijednosti koji se mijenjaju u skladu sa tržišnim fluktuacijama. Limiti za izloženost tržišnim rizicima su interno propisani i usklađeni sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

4.3.1. Devizni rizik

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta. Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.1. Devizni rizik (nastavak)

Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2016. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

U hiljadama EUR	USD	GBP	CHF	Ostalo	Ukupno
Devizna sredstva	13.179	606	519	64	14.368
Obaveze u devizama	13.539	601	539	58	14.737
Neto otvorena pozicija:					
- 31. decembra 2016. godine	(360)	5	(20)	6	(369)
- 31. decembra 2015. godine	(478)	61	(36)	6	(447)
% osnovnog kapitala:					
- 31. decembra 2016. godine	(2)%	-	-	-	
- 31. decembra 2015. godine	(2)%	-	-	-	
Agregatna otvorena pozicija:					
- 31. decembra 2016. godine	(369)				
- 31. decembra 2015. godine	(447)				
% osnovnog kapitala:					
- 31. decembra 2016. godine	(1,59)%				
- 31. decembra 2015. godine	(2,08)%				

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.2. Operativni rizik

Operativni rizik predstavlja rizik mogućeg nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke uslijed propusta (nenamjernih i namjernih) u radu zaposlenih, neodgovarajućih internih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i usljed nastupanja nepredvidivih spoljnih događaja, uključujući i događaje sa malom vjerovatnoćom dešavanja.

Izloženost operativnom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

4.3.3. Rizik od promjene kamatnih stopa

Rizik od promjene kamatnih stopa novčanih tokova predstavlja rizik da će budući novčani tokovi finansijskog instrumenta biti podložni oscilacijama uslijed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Kamatni rizik fer vrijednosti predstavlja rizik da će vrijednost finansijskog instrumenta biti podložna oscilacijama uslijed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Banka je izložena efektima promjene važećih kamatnih stopa na tržištu i to po osnovu rizika od promjene kamatnih stopa na novčane tokove. Kao posljedica takvih promjena može doći do povećanja kamatnih marži, međutim, one mogu umanjiti dobit ili dovesti do gubitka u slučaju neočekivanih kretanja. Kamatne stope se zasnivaju na tržišnim stopama tako da Banka redovno vrši ponovno određivanje cijena.

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2016. godine:

	U hiljadama EUR		
	<u>Kamatonosno</u>	<u>Nekamatonosno</u>	<u>Ukupno</u>
FINANSIJSKA SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi			
depozita kod centralnih banaka	7.630	91.825	99.455
Kredit i potraživanja od banaka	-	15.481	15.481
Kredit i potraživanja od klijenata	216.049	-	216.049
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	66.803	9.006	75.809
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	16.785	-	16.785
Ukupna finansijska sredstva	307.267	116.312	423.579
FINANSIJSKE OBAVEZE			
Depoziti banaka	31	272	303
Depoziti klijenata	300.427	32.923	333.350
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	35.331	-	35.331
Subordinisani dug	9.967	-	9.967
Ukupno finansijske obaveze	345.756	33.195	378.951
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2016. godine	(38.489)	83.117	44.628
- 31. decembar 2015. godine	(60.065)	96.282	36.217

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.3. Rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)

Sljedeća tabele prikazuju godišnje aktivne i pasivne kamatne stope monetarnih finansijskih instrumenata:

Vrsta kredita	Kamatna stopa
Pravna lica:	
- kratkoročni krediti iz sredstava Banke	2%p.a. -10%p.a.
- kratkoročni krediti iz drugih izvora	-
- kratkoročni krediti bankama i drugim finansijskim organima.	-
- aranžmanski krediti	-
- dugoročni krediti iz sredstava Banke	2,3%p.a.-11%p.a.
- dugoročni krediti iz drugih izvora	4%p.a.-9,5%p.a.
- krediti za mala i srednja preduzeća do 24 mjeseca	odobravano po stopama iz sredstava banke
- krediti za mala i srednja preduzeća preko 24 mjeseca	odobravano po stopama iz sredstava banke
- krediti za preduzetnike do 24 mjeseca	4,7%p.a.-10%p.a.
- krediti za preduzetnike preko 24 mjeseca	8%p.a.-9,5%p.a.

Aktivne kamatne stope koje su primjenjivane na odobrene kredite fizičkim licima u toku 2016. godine su sljedeće:

Vrsta kredita	Kamatna stopa
Stanovništvo:	
- gotovinski krediti	0,83%p.m.-12%p.a.
- potrošački krediti	1%p.m.-11,49%p.a.
- krediti za kupovinu automobila	-
- krediti za adaptaciju i finansiranje do 60 mjeseci	-
- krediti za adaptaciju i finansiranje preko 60 mjeseci	-
- stambeni krediti	6,5%p.a.-7,5%p.a.

Pasivne kamatne stope koje su primjenjivane na primljene depozite pravnih lica toku 2016. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	Kamatna stopa
Depoziti po viđenju	-
Kratkoročni depoziti	0-2,5%p.a.
Dugoročni depoziti	0-2,4%p.a.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.3. Rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)

Pasivne kamatne stope koje su primjenjivane na primljene depozite fizičkih lica u toku 2016. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	<u>Kamatna stopa</u>
Depoziti po viđenju	
Štednja po viđenju:	
- EUR	0,01%p.a.
- ostale valute	-
Oročeni depoziti u EUR:	
- mjesec dana	0,01%p.a.-0,9%p.a.
- tri mjeseca	0,2%p.a.-2,85p.a.
- šest mjeseci	0,3%p.a.-3,2%p.a.
- 12 mjeseci	0,5%p.a.-3,5%p.a.
- 24 mjeseca	0,5%p.a.-3,6%p.a.
- 36 mjeseci	1%p.a.-3,5%p.a.
Oročeni depoziti u stranim valutama (USD):	
- tri mjeseca	0,05%p.a.
- šest mjeseci	0,05%p.a.-0,1%p.a.
- 12 mjeseci	0,3%p.a.-0,5%p.a.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.3. Rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)

Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa na dan 31. decembra 2016. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

Osjetljiva aktiva						<i>U hiljadama EUR</i>	
	Do mjesec dana	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 6 mjeseci	Od 6 do 12 mjeseci	Preko 1 godine	Ukupno	
Kamatonosni depoziti u ostalim institucijama	7.630	-	-	-	-	7.630	
Kredit i potraživanja od klijenata	12.933	29.286	19.127	45.581	109.122	216.049	
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	9.869	6.806	-	-	110	16.785	
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	65.768	19	5	(17)	1.028	66.803	
Ukupno	96.200	36.111	19.132	45.564	110.260	307.267	
% od ukupne kamatonosne aktive	31%	12%	6%	15%	36%	100%	
Osjetljiva pasiva							
Kamatonosni depoziti banaka	31	-	-	-	-	31	
Kamatonosni depoziti klijenata	156.942	23.437	31.820	55.367	32.861	300.427	
Kamatonosne pozajmice klijenata	1.018	239	764	1.920	31.390	35.331	
Subordinisani dug	(33)	-	-	-	10.000	9.967	
Ukupno	157.958	23.676	32.584	57.287	74.251	345.756	
% od ukupne kamatonosnih obaveza	46%	7%	9%	17%	21%	100%	
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:							
- 31. decembra 2016. godine	(61.758)	12.435	(13.452)	(11.723)	36.009	(38.489)	
- 31. decembra 2015. godine	(46.317)	(3.081)	(5.703)	(19.038)	(14.074)	(60.065)	
Kumulativni GAP:							
- 31. decembra 2016. godine	(61.758)	(49.323)	(62.775)	(74.498)	(38.489)		
- 31. decembra 2015. godine	(46.317)	(49.398)	(55.101)	(74.139)	(60.065)		

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.3. Rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)

Mjerenje osjetljivosti ekonomske vrijednosti kapitala na promjene kamatnih stopa se radi za svaku od značajnih valuta. Polazi se od pretpostavke o paralelnoj promjeni kamatnih stopa za 200 baznih poena (2 procentna poena).

Uticaj rasta kamatnih stopa za 200 baznih poena na kapital mjenen na dan 31. decembra 2016. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

U hiljadama EUR

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju - fiksna stopa	Iznos	Promjena kamatnih stopa	Prosječni ponderisani bp	Promjena u EUR	Znak
Kratkoročno	15.842	50 b.p.	12	79	+/-
Srednjoročno	49.924	100 b.p.	75	499	+/-
Dugoročno	1.037	200 b.p.	3	21	+/-
Ukupno	66.803		90	599	+/-

4.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva po razumnoj cijeni i blagovremeno.

4.4. Rizik likvidnosti

Usklađenost i kontrolisana neusklađenost dospjeća i kamatnih stopa po osnovu sredstava i obaveza su od velikog značaja za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno da Banka ima kompletno usklađenu poziciju, budući da poslovne transakcije često imaju neodređen rok dospjeća i da su različitih vrsta. Neusklađena pozicija potencijalno povećava profitabilnost, ali i povećava rizik od gubitka.

Dospjeća sredstava i obaveza i sposobnost Banke da po prihvatljivim troškovima obezbijedi izvore sredstava po dospelju obaveza, važan su činilac u procjeni likvidnosti Banke i njene izloženosti promjenama kamatnih stopa i kurseva.

Potrebe za likvidnošću za pokrivanje garancija odnosno aktiviranih akreditiva su znatno manje od iznosa preuzetih obaveza, budući da Banka ne očekuje da treća strana povuče ugovorena sredstva. Ukupni neizmireni iznos ugovorne obaveze kojom se odobrava kredit sa produženim rokom dospjeća ne mora nužno dovesti do budućih zahtjeva za likvidnim sredstvima, s obzirom da će mnoge od ovih obaveza isteći ili biti okončane bez finansiranja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.4. Rizik likvidnosti (nastavak)

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)

Banka je izložena dnevnim zahtjevima za povlačenje sredstava od strane komitenata, koji utiču na raspoloživa novčana sredstava sa tekućih računa i depozita. Banka nema potrebu da održava nivo novčanih sredstva da bi izašla u susret svim potencijalnim zahtjevima, procjenjujući da se minimalni nivo reinvestiranja dospjelih sredstava može sa sigurnošću predvidjeti.

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza po očekivanom roku dospijeća sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

	U hiljadama EUR						
	Do mjesec dana	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 6 mjeseci	Od 6 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
Finansijska aktiva							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	99.455	-	-	-	-	-	99.455
Kredit i potraživanja od banaka	14.498	983	-	-	-	-	15.481
Kredit i potraživanja od klijenata	12.971	29.248	19.127	45.581	71.593	37.529	216.049
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	11.071	3.502	1.907	8.367	49.925	1.037	75.809
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeća	9.869	6.806	-	-	110	-	16.785
Ukupno	147.864	40.539	21.034	53.948	121.628	38.566	423.579
Finansijske obaveze							
Depoziti banaka	303	-	-	-	-	-	303
Depoziti klijenata	45.586	50.304	58.151	93.485	83.682	2.142	333.350
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	1.018	239	2.684	13.578	17.812	35.331
Subordinisani dug	-	(33)	-	-	10.000	-	9.967
Ukupno	45.889	51.289	58.390	96.169	107.260	19.954	378.951

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

Ročna neusklađenost

- 31. decembra 2016. godine	<u>101.975</u>	<u>(10.750)</u>	<u>(37.356)</u>	<u>(42.221)</u>	<u>14.368</u>	<u>18.612</u>	<u>44.628</u>
- 31. decembra 2015. godine	<u>51.632</u>	<u>(2.384)</u>	<u>(5.990)</u>	<u>(19.722)</u>	<u>19.762</u>	<u>(7.081)</u>	<u>36.217</u>

Kumulativni GAP:

- 31. decembra 2016. godine	<u>101.975</u>	<u>91.225</u>	<u>53.869</u>	<u>11.648</u>	<u>26.016</u>	<u>44.628</u>
- 31. decembra 2015. godine	<u>51.632</u>	<u>49.248</u>	<u>43.258</u>	<u>23.536</u>	<u>43.298</u>	<u>36.217</u>

% od ukupnog izvora sredstva

- 31. decembra 2016. godine	<u>24,07%</u>	<u>(2,54)%</u>	<u>(8,82)%</u>	<u>(9,97)%</u>	<u>3,39%</u>	<u>4,39%</u>
- 31. decembra 2015. godine	<u>12,73%</u>	<u>(0,59)%</u>	<u>(1,48)%</u>	<u>(4,86)%</u>	<u>4,87%</u>	<u>(1,75)%</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.4. Rizik likvidnosti (nastavak)

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)

Struktura sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2016. godine ukazuje na postojanje ročne neusaglašenosti preostalog perioda dospijeca sredstava i obaveza za periode, od 1 - 3 mjeseca, od 3 – 6 mjeseci, kao i za period od 6 - 12 mjeseci. Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Kod kumulativnog Gap-a ne postoji ročna neusaglašenost dospijeca sredstava i obaveza. Na dan 31. decembra 2016. godine, depoziti po viđenju u gore navedenoj tabeli su prikazani na osnovu očekivanih dospijeca korišćenjem modela baziranom na istorijskim podacima Banke. Banka primjenjuje navedeni pristup upravljanja likvidnošću od 31. decembra 2012. godine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

	Knjigovodstvena		U hiljadama EUR Fer vrijednost	
	2016	2015	2016	2015
Finansijska sredstva				
Kredit i potraživanja od banaka	15.481	22.710	15.481	22.710
Kredit i potraživanja od klijenata	216.049	188.289	216.049	188.289
Hartije od vrijednosti raspoložive za	75.809	66.035	75.809	66.035
Hartije od vrijednosti koje se drže do	16.785	3.719	16.785	3.719
	324.124	280.753	324.124	280.753
Finansijske obaveze				
Depoziti klijenata	333.350	317.533	333.350	317.533
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	35.331	41.142	35.331	41.142
Subordinisani dug	9.967	9.952	9.967	9.952
	378.648	368.627	378.648	368.627

Fer vrijednost finansijskih instrumenata je iznos za koji sredstva mogu biti prodana, ili obaveze izmirene, između obaviještenih voljnih učesnika u toku trajanja nezavisne transakcije. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, pravična vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene pravične tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

Prilikom procjene pravične vrijednosti finansijskih instrumenata za koje se može utvrditi ovakva vrijednost primijenjeni su sljedeći metodi i pretpostavke:

a) Kredit i plasmani bankama

Potraživanja od drugih banaka obuhvataju međubankarske plasmane i pozicije u procesu naplate.

Pravična vrijednost plasmana sa varijabilnom kamatnom stopom i prekonoćnih depozita je približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti ovih finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

b) Kredit i potraživanja od klijenata

U cilju utvrđivanja pravične vrijednosti kredita klijentima sa fiksnom kamatnom stopom iskazanih po amortizovanoj vrijednosti, izvršeno je poređenje kamatnih stopa po kojima su krediti odobravani klijentima sa raspoloživim informacijama o preovlađujućim tržišnim kamatnim stopama u bankarskom sektoru Crne Gore, odnosno prosječnim ponderisanim kamatnim stopama po djelatnostima.

Rukovodstvo Banke smatra da kamatne stope Banke ne odstupaju značajno od preovlađujućih tržišnih kamatnih stopa u bankarskom sektoru Crne Gore, te shodno tome fer vrijednost kredita klijentima obračunata kao sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova diskontovanih primjenom važećih tržišnih stopa, odnosno prosječnih ponderisanih kamatnih stopa za bankarski sektor, ne odstupa značajno od iskazanih knjigovodstvenih vrijednosti kredita na dan bilansa stanja. Po mišljenju rukovodstva, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe finansijskog izvještavanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

c) Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju je zasnovana na tržišnim cijenama. Ukoliko informacije o tržišnim cijenama nisu raspoložive, koriste se tržišne cijene kotiranih hartija od vrijednosti sa sličnim karakteristikama.

d) Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca odnose se na državne zapise sa rokom dospijeca u toku prvog kvartala 2017. godine, koje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore. S obzirom na ročnost navedenih obaveznica rukovodstvo Banke je mišljenja da knjigovodstvena vrijednost ovih finansijskih instrumenata odražava njihovu fer vrijednost na dan bilansa.

e) Finansijske obaveze

Za depozite po viđenju, kao i depozite sa preostalim rokom dospijeca kraćim od godinu dana, pretpostavka je da procijenjena pravična vrijednost ne odstupa značajno od knjigovodstvenih vrijednosti.

Procijenjena fer vrijednost kamatonosnih depozita sa fiksnom kamatnom stopom i preostalim rokom dospijeca preko godinu dana, bez navedene tržišne cijene bazira se na diskontovanom toku gotovine primjenom važeće kamatne stope na nove obaveze sa sličnim preostalim dospeljem. Prema mišljenju rukovodstva kamatne stope Banke su usklađene sa važećim tržišnim kamatnim stopama, i shodno tome iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja u datim okolnostima najvjerodostojnije odražava pravičnu vrijednost navedenih finansijskih instrumenata.

Za pravičnu vrijednost obaveza po kreditima sa varijabilnom kamatnom stopom pretpostavka je da aproksimira knjigovodstvenoj vrijednosti ovih obaveza na dan izvještavanja.

Rukovodstvo Banke je mišljenja da knjigovodstvena vrijednost subordinisanog duga aproksimira njegovu fer vrijednost na dan izvještaja.

f) Hijerarhija fer vrijednosti

MSFI 7 definiše hijerarhiju tehnika vrednovanja na osnovu toga da li su unosi koje zahtijevaju te tehnike vrednovanja raspoloživi ili ne. Raspoloživi unosi odslikavaju tržišne podatke dobijene iz nezavisnih izvora; unosi koji nijesu raspoloživi uključuju tržišne pretpostavke Banke. Ove dvije vrste unosa stvorile su sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti:

- Nivo 1 – Kotirane vrijednosti (nekorigovane) na aktivnom tržištu istih sredstava i obaveza. Ovaj nivo uključuje kotirane instrumente kapitala.
- Nivo 2 – Unosi koji ne predstavljaju kotirane vrijednosti uključene u Nivo 1, a koji su raspoloživi i tiču se datog sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. u vidu cijena/vrijednosti) ili indirektno (u vidu zaključaka na osnovu cijena/vrijednosti).
- Nivo 3 – unosi za sredstva i obaveze koji nijesu zasnovani na raspoloživim tržišnim podacima. Ovaj Nivo uključuje ulaganja u kapital pod tržišnim pretpostavkama Banke (ne postoje raspoloživi podaci).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

Ova hijerarhija zahtijeva upotrebu raspoloživih tržišnih podataka kada isti postoje. Banka, u svom vrednovanju, uzima u obzir raspoložive tržišne vrijednosti kad god je to moguće.

31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	59.643	4.913	11.253	75.809
Ukupna sredstva	59.643	4.913	11.253	75.809

31. decembar 2015. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	53.472	3.594	8.969	66.035
Ukupna sredstva	53.472	3.594	8.969	66.035

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju je zasnovana na tržišnim cijenama. Ukoliko informacije o tržišnim cijenama nisu raspoložive, koriste se tržišne cijene kotiranih hartija od vrijednosti sa sličnim karakteristikama.

U slučaju da na dan vrednovanja nijesu dostupne tržišne cijene fer vrijednošću može se smatrati zadnja dostupna cijena te hartije od vrijednosti za prethodnih 30 dana vrednovanja. U tom se slučaju provjerava tačnost posljednje dostupne cijene te utvrđuje postoji li osnova za „mark to model“ određivanje fer vrijednosti.

Vlasničke hartije od vrijednosti za koje više od 365 dana nijesu ostvareni uslovi za vrednovanje fer vrijednost prema dostupnim tržišnim cijenama vrednuju se tehnikama procjene.

Dugoročne dužničke hartije od vrijednosti za koje više od 90 dana nijesu ostvareni uslovi za vrednovanje fer vrijednošću prema dostupnim tržišnim cijenama ili nije ustanovljen sistem „mark to model“, vrednuju se metodom efektivne kamatne stope, s tim da je početna vrijednost zadnja utvrđena fer vrijednost te hartije dostupna na tržištu. Nakon što se ponovo steknu uslovi za vrednovanje propisanom fer vrijednošću, vrednovaće se u skladu sa tim odredbama.

Tehnike procjene obuhvataju:

- a) Faktore koji bi učesnici na tržištu razmatrali prilikom određivanja cijene i
- b) U skladu sa prihvaćenim ekonomskim metodologijama za utvrđivanje cijena finansijskih instrumenata

Prilikom procjene fer vrijednosti, sledeći pokazatelji ili informacije se uzimaju takođe u obzir:

- Značajan pad obima i nivoa aktivnosti (količina i cijena),
- Široka marža ponude i tražnje (bid ask spread),
- Značajan pad ili nedostatak novih izdanja,
- Značajan rast premije za rizik likvidnosti odnosno traženog prinosa do dospijeca sa fiksnim prinosom,
- Tržišne cijene predstavljaju očekivanja tržišnih učesnika umjesto da se temelje na tekućim informacijama,
- Kotirane cijene značajno variraju tokom vremena na tržištu koje čine brokeri (market makers trading) i
- Ostali pokazatelji koji se mogu iskoristiti pri utvrđivanju fer vrijednosti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

Tržišne (kotirane) cijene na neaktivnom tržištu mogu biti input za mjerenje fer vrijednosti ali nijesu nužno i mjera fer vrijednosti. Karakteristike neaktivnog tržišta uključuju značajan pad količine i nivoa cijena te aktivnosti trgovanja finansijskim instrumentima, dostupnost tržišnih cijena mijenja se značajno tokom vremena između tržišnih učesnika ili dostupne tržišne cijene nijesu aktuelne (tekuće).

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanjivanja, bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno, s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima, određivanje fer njihove vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjeravanja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrdiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene fer tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

4.6. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora,
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i naknade ostalim vlasnicima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Rukovodstvo Banke vrši kontrolu adekvatnosti kapitala korišćenjem metodologije i limita propisanih od strane Centralne banke Crne Gore na osnovu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka (Sl.list Crne Gore", br. 38/11 i 55/12) U skladu sa navedenom Odlukom, Banka kvartalno dostavlja izvještaje o stanju i strukturi kapitala Centralnoj banci Crne Gore.

Sopstvena sredstva Banke sastoje se od:

- osnovnog kapitala (uplaćeni akcijski kapital, neraspoređena dobit iz prethodnih godina, dobit tekuće godine, umanjena za gubitak);
- dopunskog kapitala (rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja: zakonske, statutarne i druge rezerve, subordinisani kredit);
- umanjениh za nematerijalna ulaganja, pozitivnu razliku između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke kao i za iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva utvrđenog posebnim propisom Centralne banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

Rizična aktiva se sastoji od stavki aktive i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki aktive Banke koje su izložene riziku. Kreditni ekvivalenti vanbilansnih stavki aktive predstavljaju iznos koji je rezultat množenja knjigovodstvene vrijednosti vanbilansnih stavki aktive sa propisanim faktorima konverzije. Ukupnu rizikom ponderisanu aktivu čini zbir stavki aktive bilansa i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki aktive izloženih riziku (rizična aktiva Banke), klasifikovanih u četiri kategorije i pomnoženih sa odgovarajućim propisanim ponderima rizika.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2016. godine, koeficijent solventnosti obračunat od strane Banke u statutarnim finansijskim iskazima iznosi 11,34% (31. decembra 2015. godine 12,85%) i veći je od propisanog minimuma.

4.7. Analize osjetljivosti

4.7.1. Analize osjetljivosti (devizni rizik)

Upravljanje izloženošću deviznom riziku, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR:

	Ukupno	2016. Iznos u stranoj valuti	U hiljadama EUR Promjena kursa	
			10%	-10%
Sredstva				
Novčana sredstva i računi depozita				
kod centralnih banaka	99.455	999	100	(100)
Kreditni i potraživanja od banaka	15.481	6.117	612	(612)
Kreditni i potraživanja od klijenata	216.049	1.497	150	(150)
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	75.809	5.607	561	(561)
Ostala finansijska potraživanja	842	2	-	-
Ostala poslovna potraživanja	1.281	147	15	(15)
Ukupno sredstva	408.917	14.369	1.438	(1.438)
Obaveze				
Depoziti banaka	303	41	4	(4)
Depoziti klijenata	333.350	12.639	1.264	(1.264)
Rezerve	2.004	3	-	-
Ostale obaveze – bilans	8.490	1.793	179	(179)
Ostale obaveze (garancije i akreditivi) - vanbilans	67.583	1.248	125	(125)
Ukupno obaveze	411.730	15.724	1.572	(1.572)
Neto izloženost deviznom riziku:				
- 31. decembar 2016. godine			(134)	134
- 31. decembar 2015. godine			(45)	45

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.7. Analize osjetljivosti (nastavak)

4.7.1. Analize osjetljivosti (devizni rizik)

Na dan 31. decembra 2016. godine, pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni promjenom deviznog kursa EUR u odnosu na ostale valute za +10% odnosno -10%, dobit Banke bi se smanjila, odnosno povećala za iznos od EUR 134 hiljade (31. decembar 2015. godine: dobit bi se smanjila, odnosno povećala za iznos od EUR 45 hiljada). Uzrok male izloženosti Banke promjeni deviznog kursa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke izražen u EUR.

4.7.2. Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa)

U toku procesa upravljanja rizikom od promjene kamatnih stopa, Banka vrši analizu osjetljivosti promjena potraživanja i obaveza sa varijabilnim kamatnim stopama. U sljedećoj tabeli je prikazan efekat promjene varijabilnih kamatnih stopa za potraživanja i obaveze iskazane u EUR u rasponu od +0.4% p.p. do -0.4% p.p, odnosno za potraživanja i obaveze iskazane u stranim valutama u rasponu od +0.3% p.p. do -0.3% p.p.

	U hiljadama EUR		
	Neto efekat kao rezultat promjene		
	kamatnih stopa		
	+0.4 b.p.	-0.4 b.p.	
	EUR KS	EUR KS	
	+0.3 b.p.	-0.3 b.p.	
	FX KS	FX KS	
	2016		
Sredstva			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	7.630		
- sa varijabilnom kamatnom stopom	7.630	31	(31)
Kredit i potraživanja od klijenata	216.049		
- sa fiksnom kamatnom stopom	215.932	-	-
- sa varijabilnom kamatnom stopom	117	-	-
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	66.803		
- sa fiksnom kamatnom stopom	66.803	-	-
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	16.785	-	-
	307.267	31	(31)
Obaveze			
Depoziti banaka	31	-	-
Depoziti klijenata	300.427	-	-
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	35.331		
- sa fiksnom kamatnom stopom	31.175	-	-
- sa varijabilnom kamatnom stopom	4.156	17	(17)
Subordinisani dug	9.967	-	-
	345.756	17	(17)
Neto izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
31. decembar 2016. godine	(38.489)	14	(14)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.7. Analize osjetljivosti (nastavak)

4.7.2. Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa)

Pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni, povećanjem, odnosno smanjenjem varijabilne kamatne stope za potraživanja i obaveze u EUR za 0.4 p.p. odnosno za potraživanja i obaveze u stranoj valuti za 0.3 p.p., dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila, za iznos od EUR 14 hiljada.

Uzrok male izloženosti Banke promjeni varijabilnih kamatnih stopa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke ugovoren sa fiksnom kamatnom stopom.

5. PRIHODI I RASHODI OD KAMATA

a) Prihodi od kamata

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Depoziti:		
- Inostrane banke	20	91
- Ostale depozitne institucije	2	-
	22	91
Kredit i potraživanja:		
- Državne organizacije	386	569
- Vlada Crne Gore	3	-
- Preduzeća	9.332	10.013
- Fizička lica	5.467	4.902
	15.188	15.484
Hartije od vrijednosti:		
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	323	116
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	2.188	1.661
	2.511	1.777
Ostali prihodi od kamata	3	-
Ukupno prihodi od kamata:	17.724	17.352
Troškovi obezvređenja po kamatnim potraživanjima	(20)	(15)
	17.704	17.337

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

5. PRIHODI I RASHODI OD KAMATA (nastavak)

b) Rashodi kamata

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Depoziti:		
- Banke	61	-
- Finansijske institucije	112	172
- Državne organizacije	423	352
- Preduzeća	411	684
- Fizička lica	2.565	2.655
	<u>3.572</u>	<u>3.863</u>
Kredit i ostale pozajmice	1.129	1.171
Subordinisani dug	615	613
	<u>5.316</u>	<u>5.647</u>

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA

a) Troškovi obezvređenja

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Neto rezervisanja rezervisanja po osnovu:		
- kredita	1.436	1.798
- naknada	-	2
- ostala poslovna potraživanja	462	-
- investicionih hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	878	1.322
- ostalo	35	150
	<u>2.811</u>	<u>3.272</u>

b) Troškovi rezervisanja

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Neto rezervisanja rezervisanja po osnovu:		
- vanbilansnih stavki	644	554
- ostalo	26	3
	<u>670</u>	<u>557</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA (nastavak)

c) Promjene na računima obezvređenja vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja

2016. godina

U hiljadama EUR

	Kredit i poslovi lizinga (napomena 16)	Kamate (napomena 16)	Stečena aktiva (napomena 21)	Rezerve za operativni rizik (napomena 25)	Ostala potraživanja (napomene 20 i 21)	Rezervisanja na vanbilansnu evidenciju (napomena 25)	Obezvređenje inv.HoV raspoloživih za prodaju (napomena 17a)	Obezvređenje depozita (napomena 16)	Ukupno
Stanje na početku godine	6.295	84	580	315	294	845	1.322	-	9.735
Obezbuđenje vrijednosti u toku godine, neto	1.437	-	-	26	459	644	878	38	3.482
Ukidanja/ispravke koje nisu imale efekte na BU	-	26	701	-	30	-	-	-	757
Prenos na vanbilans	(1.477)	(28)	-	-	(6)	-	-	-	(1.511)
Stanje na kraju godine	6.255	82	1.281	341	777	1.489	2.200	38	12.463

2015. godina

U hiljadama EUR

	Kredit i poslovi lizinga (napomena 16)	Kamate (napomena 16)	Stečena aktiva (napomena 21)	Rezerve za operativni rizik (napomena 25)	Ostala potraživanja (napomene 20 i 21)	Rezervisanja na vanbilansnu evidenciju (napomena 25)	Obezvređenje inv.HoV raspoloživih za prodaju (napomena 17a)	Obezvređenje depozita	Ukupno
Stanje na početku godine	5.239	50	495	312	140	290	-	-	6.526
Ispravke vrijednosti u toku godine, neto	1.798	-	-	3	151	555	1.322	-	3.829
Ukidanja/ispravke koja nisu imala efekte na BU	-	37	85	-	3	-	-	-	125
Prenos na vanbilans	(742)	(3)	-	-	-	-	-	-	(745)
Stanje na kraju godine	6.295	84	580	315	294	845	1.322	-	9.735

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

7. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Naknade po kreditima	1.225	1.132
Naknade po vanbilansnim poslovima	937	896
Naknade za usluge platnog prometa i e-banking	1.232	2.060
Naknade za usluge plaćanja prema inostranstvu	2.329	1.179
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	4.270	3.241
Ostale naknade i provizije	651	729
	10.644	9.237

b) Rashodi od naknada

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Naknade Centralnoj Banci	313	270
Naknade za usluge međunarodnog platnog prometa	313	267
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	1.575	1.252
Naknade po primljenim kreditima i garancijama	31	60
Naknade za Visa i Master kartice	1.897	1.418
Ostale naknade i provizije	334	463
	4.463	3.730

8. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Neto zarade	2.270	2.258
Porezi, prirezi i doprinosi na zarade	1.694	1.765
Ostale neto naknade zaposlenima	64	65
Otpremnine i jubilarne nagrade	35	39
Naknade članovima Odbora direktora	140	145
Naknade članovima Odbora za razvoj	60	17
Naknade članovima Odbora za kreditni rizik	18	60
Neto trošak prijevoza	34	35
Putni troškovi i dnevnice	192	135
Obuke zaposlenih	37	7
Troškovi rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade (napomena 25)	40	32
Date pomoći zaposlenima	6	4
Ostali troškovi	32	39
	4.622	4.601

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

9. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Troškovi zakupa	1.051	1.081
Troškovi obezbjeđenja objekata i transporta novca	550	508
Troškovi električne energije i goriva	99	131
Čišćenje	106	107
Održavanje kompjutera i opreme	209	183
Porezi vezani za poslovni prostor	15	11
Troškovi održavanja vozila	47	55
Osiguranje	319	170
Revizija	310	221
Sudski troškovi	1	7
Ostale stručne naknade	48	24
Troškovi advokatskih usluga	21	17
Konsultantske usluge	360	123
Troškovi intelektualnih usluga	113	111
Telefon	110	108
Troškovi komunikacionih mreža	111	107
Poštarina	19	28
Kancelarijski materijal	170	120
Komunalne usluge	18	18
Troškovi reprezentacije	284	292
Reklamiranje i marketing	413	449
Pretplate i donacije	137	86
Održavanje softwer-a	304	267
Iznajmljivanje opreme	425	400
Usluge processinga	233	219
Troškovi kartičnog poslovanja	1.095	726
Ostali troškovi	440	499
	7.008	6.068

10. TROŠKOVI AMORTIZACIJE

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Nekretnine, postrojenja i oprema (napomena 18)	631	624
Nematerijalna sredstva (napomena 19)	218	187
	849	811

11. OSTALI RASHODI

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja	17	9
Razna takse	34	31
Gubici od prodaje i otpisa nepokretnosti, postrojenja i opreme	154	58
Vanredni troškovi	12	21
Ostali rashodi	1	1
	218	120

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

12. OSTALI PRIHODI

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Dobici od prodaje osnovnih sredstava	127	40
Dobici od prodaje stečene aktive	82	96
Ostali prihodi poslovanja	106	95
Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	115	86
Ostali prihodi	115	103
	545	420

13. POREZ NA DOBIT

a) Komponente poreza na dobit

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Obračunati tekući porez	368	294
Obračunati odloženi porez	(7)	3
	361	297

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i proizvoda rezultata prije oporezivanja i propisane poreske stope

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Rezultat u bilansu uspjeha prije oporezivanja	3.985	3.026
Porez na dobit po zakonskoj stopi od 9%	358	272
Poreski efekti rashoda koji se ne priznaju u poreske svrhe	10	22
Ostalo	(7)	3
Porez na dobit iskazan u bilansu uspjeha	361	297

Poreska stopa korišćena za 2016. i 2015. godinu iznosi 9% i primjenjuje se na oporezivu dobit pravnih lica u Crnoj Gori, u skladu sa Zakonom o porezu na dobit.

c) Odložena poreska sredstva/obaveze

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Odložena poreska obaveza kao rezultat knjiženih nerealizovanih dobitaka po osnovu hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	(114)	(33)
Odložena poreska sredstva po osnovu privremene razlike između knjigovodstvene i poreske osnovice za nekretnine, postrojenja i opremu	33	25
	(81)	(8)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

14. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Gotovina u blagajni:	9.487	20.010
- u EUR	8.488	19.068
- u stranoj valuti	999	942
Žiro račun	58.755	73.746
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	30.518	30.701
Ostalo	695	326
	99.455	124.783

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine predstavlja izdvojena sredstava skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore na koju se odnosi „Odluka o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG”, br. 73/15 od 23.12.2015. godine i 33/16 od 27.05.2016. godine). U skladu sa navedenim, banke obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite.

Obaveznu rezervu banke obračunavaju primjenom stope od:

- 9.5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 8.5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko jedne godine, odnosno 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa od 9.5%.

Obračunavanje obavezne rezerve vrši se primjenom propisanih stopa na prosječan iznos depozita u toku prethodnog nedjeljnog perioda, dva dana prije isteka perioda održavanja.

Obračunatu obaveznu rezervu Banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

Na 50% sredstava obavezne rezerve izdvojene u skladu sa Odlukom, Centralna banka plaća banci mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

Ukoliko Banka planira povlačenje sredstava obavezne rezerve sa računa Centralne banke u inostranstvu, u iznosu većem od 500,000 EUR, dužna je da najavi i o tome pisanim putem obavijesti Centralnu banku najkasnije tri radna dana prije dana povlačenja sredstava obavezne rezerve (petak).

Banka može za održavanje dnevne likvidnosti da koristi do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve. Na korišćeni iznos obavezne rezerve koji vrati istog dana, banka ne plaća naknadu. Banka je dužna da na iznos sredstava obavezne rezerve koji ne vrati istog dana, plaća mjesečno naknadu po stopi utvrđenoj posebnim propisom Centralne banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

14. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA (nastavak)

Izuzetno, do 31. decembra 2016. godine:

- Banka može do 25% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora.
- Naknadu propisanu Centralna banka plaća bankama na iznos sredstava koji predstavlja razliku između 50% ukupnih sredstava obavezne rezerve izdvojene i iznosa sredstava koja su izdvojena u obliku državnih zapisa, a najviše na 25% ukupnih sredstava obavezne rezerve.

Banke koje su na dan početka primjene ove odluke od 23. decembra 2015. godine izdvojile i drže više od 25% obavezne rezerve u obliku državnih zapisa mogu nastaviti da te državne zapise drže kao dio obavezne rezerve do dana njihovog dospjeća. Banke koje na dan 31. decembar 2016. godine budu izdvojile i držale obaveznu rezervu u obliku državnih zapisa mogu nastaviti da te državne zapise drže kao dio obavezne rezerve do dana njihovog dospjeća, ali ne duže od 31. marta 2017.godine.

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Korespondentni računi kod inostranih banaka	14.498	21.758
Depoziti kod banaka i ostalih depozitnih institucija, nerezidenti	983	952
	15.481	22.710

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Dospjeli krediti:		
- opštine (javne organizacije)	3	1.140
- privredna društva u privatnom vlasništvu	4.847	7.117
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	711	-
- fizička lica	679	1.032
- ostalo	82	3
Kratkoročni krediti:		
- Vlada Crne Gore	10.000	-
- opštine (javne organizacije)	115	546
- privredna društva u privatnom vlasništvu	47.867	42.443
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	1.217	1.096
- fizička lica	5.996	6.608
- ostalo	14.742	14.836
Dugoročni krediti:		
- opštine (javne organizacije)	244	69
- privredna društva u privatnom vlasništvu	69.404	65.626
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	3.977	6.976
- fizička lica	60.150	44.797
- ostalo	645	246
	220.679	192.535
Kamatna potraživanja:		
- krediti	1.362	1.537
Vremenska razgraničenja:		
- kamata po kreditima	85	235
- naknade	(1.237)	(1.121)
Factoring	-	7
Depoziti kod ostalih depozitnih institucija	1.529	1.473
Pale garancije	10	9
	1.749	2.140
<i>Minus:</i>		
Obezvredjenje vrijednosti kredita, palih garancija i faktoringa (napomena 6c)	(6.255)	(6.295)
Obezvredjenje vrijednosti kamata (napomena 6c)	(82)	(84)
Obezvredjenje depozita (napomena 6c)	(38)	-
Obezvredjenje vrijednosti vremenskih razgraničenja	(4)	(7)
	(6.379)	(6.386)
	216.049	188.289

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Koncentracija po djelatnostima ukupno neto plasiranih kredita klijentima od strane Banke je sljedeća:

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.411	3.244
Rudarstvo	1.605	1.793
Prerađivačka industrija	8.962	7.072
Snabdijevanje vodom	849	880
Građevinarstvo	12.900	11.114
Trgovina	39.576	45.125
Saobraćaj i skladištenje	8.712	12.586
Usluge pružanja smještaja i ishrane	22.648	15.159
Informisanje i komunikacija	963	1.801
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	2.455	2.380
Trgovina nekretninama	15.322	10.910
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	4.495	7.900
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.453	1.261
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	10.002	68
Obrazovanje	205	54
Zdravstvo i socijalna zaštita	1.012	607
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	416	455
Ostale uslužne djelatnosti	1.410	368
Nerezidenti - pravna lica	13.611	14.508
Stanovništvo	65.042	51.004
	216.049	188.289

17. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

a) Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Dužničke hartije od vrijednosti		
Vlade Crne Gore	41.563	40.435
Nerezidenti	30.154	23.333
	71.717	63.768
Obezvređenje dužničkih hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju (napomena 6c)	-	(152)
	71.717	63.616
Vlasničke hartije od vrijednosti		
Rezidenti	2.837	2.785
Nerezidenti	3.455	804
	6.292	3.589
Obezvređenje vlasničkih hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju (napomena 6c)	(2.200)	(1.170)
	4.092	2.419
	75.809	66.035

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine**17. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI (nastavak)**

Hartije od vrijednosti koje su klasifikovane kao raspoložive za prodaju sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 41.563 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 40.435 hiljada) odnose se na Državne obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore, nominalne vrijednosti EUR 39.196 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 38.930 hiljada) čiji je rok dospeljeća od marta 2018. godine do novembra 2020. godine, sa fiksnom kamatnom stopom koja se kreće od 3,875% do 5,375%.

Dužničke hartije od vrijednosti - nerezidenti koje su klasifikovane kao raspoložive za prodaju sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 30.154 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 23.333 hiljade), nominalne vrijednosti EUR 28.746 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 22.500 hiljada) dospeljevaju u periodu od januara 2017. do marta 2025. godine sa kamatnom stopom koja se kreće od 1,375% do 10,375%.

b) Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 16.785 hiljada (31. decembra 2015. godine: EUR 3.719 hiljada) odnose se na::

1. Državne zapise Vlade Crne Gore nominalne vrijednosti EUR 16.704 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 3.500 hiljada) čiji je rok dospeljeća šest mjeseci od dana kupovine sa godišnjom prinosom od 0,81% do 2,86 % i
2. Obveznice Crnogorskog fonda rada u iznosu od EUR 110 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 213 hiljada) sa dospeljećem do 27. jula 2017. godine i godišnjom kamatnom stopom od 7%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

18. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

Kretanja na nekretninama, opremi i ostalim sredstvima za 2016. godinu i 2015. godinu prikazano je u narednoj tabeli:

U hiljadama EUR	Građevinski objekti	Kompjuterska oprema	Ostala oprema	Investicije u toku	Ukupno
Nabavna vrijednost					
Stanje, 1. januar 2015.	197	1.229	3.571	15	5.012
Povećanja	3	41	329	145	518
Prenos	90	22	12	(124)	-
Otuđenja i rashodovanja	-	(131)	(170)	-	(301)
Stanje, 31. decembar 2015.	290	1.161	3.742	36	5.229
Povećanja	-	50	154	195	399
Prenos	-	13	212	(225)	-
Otuđenja i rashodovanja	(197)	(40)	(141)	-	(378)
Stanje, 31. decembar 2016.	93	1.184	3.967	6	5.250
Ispravka vrijednosti					
Stanje, 1. januar 2015	56	1.040	1.884	-	2.980
Amortizacija (napomena 10)	6	106	512	-	624
Otuđenja i rashodovanja	-	(131)	(124)	-	(255)
Stanje, 31. decembar 2015.	62	1.015	2.272	-	3.349
Amortizacija (napomena 10)	3	106	522	-	631
Otuđenja i rashodovanja	(61)	(40)	(130)	-	(231)
Stanje, 31. decembar 2016.	4	1.081	2.664	-	3.749
Sadašnja vrijednost:					
- 31. decembra 2016. godine	89	103	1.303	6	1.501
- 31. decembra 2015. godine	228	146	1.470	36	1.880

Na dan 31. decembra 2016. godine Banka nema imovinu pod zalogom radi obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

19. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Nematerijalna sredstva se najvećim dijelom sastoje iz licenci i softvera. U prijegledu koji slijedi prikazana su kretanja na nematerijalnim sredstvima u toku 2016. godine i 2015. godine:

U hiljadama EUR

	Ostala nematerijal na ulaganja	Licence	Softver	Nematerijal na sredstva u pripremi	Ukupno
Nabavna vrijednost					
Stanje, 1. januar 2015.	526	724	1.007	71	2.328
Povećanja	-	70	184	74	328
Prenos	-	-	53	(53)	-
Otuđenja i rashodovanja	-	-	(32)	-	(32)
Stanje, 31. decembar 2015.	526	794	1.212	92	2.624
Povećanja	-	18	214	406	638
Prenosi	-	-	232	(233)	(1)
Otuđenja i rashodovanja	-	-	(16)	-	(16)
Stanje, 31. decembar 2016.	526	812	1.642	265	3.245
Ispravka vrijednosti					
Stanje, 1. januar 2015.	467	227	695	-	1.389
Amortizacija (napomena 10)	36	24	127	-	187
Otuđenja i rashodovanja	-	-	(31)	-	(31)
Stanje, 31. decembar 2015.	503	251	791	-	1.545
Amortizacija (napomena 10)	13	26	179	-	218
Otuđenja i rashodovanja	-	-	(16)	-	(16)
Stanje, 31. decembar 2016.	516	277	954	-	1.747
Sadašnja vrijednost:					
- 31. decembra 2016. god.	10	535	688	265	1.498
- 31. decembra 2015. god.	23	543	421	92	1.079

Povećanja na nematerijalnim sredstvima tokom 2016. godine odnose se uglavnom na povećanje softvera tj. implementaciju novih aplikacija, u okviru aplikativnog softvera Dabar, uzrokovano prelaskom na novu (GWT) verziju u iznosu EUR 229 hiljada, kao i softverskim poboljšanjima vezana za kartično i elektronsko bankarstvo (Visa-Paywave, E-Commerce, Unattended POS, MCHIP Advanced).

Investicije u toku za nematerijalna ulaganja iznose EUR 265 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 92 hiljade). Ove investicije se najvećim dijelom odnose na softverske projekte vezane za kartično i bankomatsko poslovanje.

Banka u skladu sa IAS 38 ne amortizuje licence sa neograničenim vijekom trajanja. Korisni vijek trajanja se preispituje na kraju svakog izvještajnog perioda.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

20. OSTALA FINANSIJSKA POTRAŽIVANJA

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Potraživanja iz kastodi poslova	26	27
Avansi	201	199
Ostala potraživanja po naknadama i provizijama	214	281
Potraživanja od državnih fondova	39	55
Potraživanja od kupaca	137	65
Potraživanja po kartičnom poslovanju	71	46
Potraživanja od zaposlenih	54	33
Ostala finansijska potraživanja	252	225
	(152)	(151)
	842	780

21. OSTALA POSLOVNA POTRAŽIVANJA

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja	1.290	597
Ostala poslovna potraživanja	907	346
Unaprijed plaćeni troškovi	811	805
	(1.727)	(581)
	1.281	1.167

Sredstva stečena naplatom u iznosu od EUR 1.290 hiljada na dan 31. decembra 2016. godine (31. decembra 2015: EUR 597 hiljada) se odnose na sredstva stečena na osnovu aktiviranja sredstava obezbjeđenja kredita, a koja su u vlasništvu Banke u periodu dužem od 12 mjeseci. Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja se evidentiraju po nižoj od ukupne vrijednosti potraživanja i procijenjene vrijednosti.

Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list CG” br. 24/09, 66/10, 58/11, 61/12, 13/13, 51/13 i 16/15), propisano je da iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi 50% sopstvenih sredstava banka tretira kao odbaenu stavku pri izračunavanju ukupnog iznosa sopstvenih sredstava banke.

Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključi vrijednost te nepokretnosti minimalno u sljedećim procentima:

- 1) 0%, ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 2) 30%, ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 3) 50%, ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 4) 75%, ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

21. OSTALA POSLOVNA POTRAŽIVANJA (nastavak)

Ispravka vrijednosti ostale aktive najvećim dijelom odnosi se na stečenu aktivu u iznosu EUR 1.281 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 580 hiljada) i 446 hiljada EUR na ispravku vrijednosti ostalih potraživanja (31. decembra 2015: EUR 1 hiljada).

22. DEPOZITI BANAKA

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Depoziti po viđenju	283	692
Oročeni depoziti	20	-
	303	692

23. DEPOZITI KLIJENATA

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Depoziti po viđenju:		
- finansijske institucije	1.300	748
- privredna društva u privatnom vlasništvu	66.583	69.427
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	7.157	7.387
- opštine (javne organizacije)	6.503	4.559
- fondovi	742	364
- fizička lica	72.759	56.055
- neprofitne organizacije	6.198	4.247
- ostali	19.455	24.252
	180.697	167.039
Sredstva na escrow računu	1.230	111
Kratkoročni depoziti:		
- finansijske institucije	710	515
- privredna društva u privatnom vlasništvu	7.632	10.571
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	25.001	2.000
- opštine (javne organizacije)	66	759
- fizička lica	48.535	12.363
- neprofitne organizacije	114	102
- ostali	1.196	607
	83.254	26.917
Dugoročni depoziti:		
- finansijske institucije	1.153	2.750
- privredna društva u privatnom vlasništvu	11.051	19.009
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	7.830	24.023
- opštine (javne organizacije)	847	296
- fizička lica	41.883	68.468
- neprofitne organizacije	99	2.177
- ostali	2.737	4.028
	65.600	120.751
<i>Obaveze za kamate i ostala pasiva</i>		
Vremenska razgraničenja: depoziti	2.569	2.715
	333.350	317.533

Depoziti po viđenju fizičkih lica u EUR su deponovani uz kamatnu stopu u rasponu od 0% do 0.5% na godišnjem nivou.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

23. DEPOZITI KLIJENATA (nastavak)

Kratkoročno i dugoročno oročeni depoziti fizičkih lica u EUR su deponovani uz kamatnu stopu u rasponu od 0% do 7,00% godišnje u zavisnosti od paketa štednje koji se izabere i iznosa koji se oročava (do EUR 30 hiljada i preko EUR 30 hiljada). Kratkoročno i dugoročno oročeni depoziti fizičkih lica u stranoj valuti su deponovani u zavisnosti od valute, uz kamatnu stopu u rasponu od 0% do 1,8% na godišnjem nivou.

Kratkoročno i dugoročno oročeni depoziti privrednih društava u EUR su deponovani uz kamatnu stopu u rasponu od 0% do 5,90% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava (do EUR 100 hiljada i preko EUR 100 hiljada). Na kratkoročne i dugoročne oročene depozite u drugim valutama kamatne stope se kreću u rasponu od 0% do 0,25%.

Na depozite po viđenju javnih i drugih organizacija se obračunava kamata u rasponu od 0% do 0,5% na godišnjem nivou.

24. POZAJMLJENA SREDSTVA OD OSTALIH KLIJENATA

U hiljadama EUR	Period/ godina	Godišnja kamatna stopa	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Evropska investiciona banka (2009.)	12	4,032%	1.374	1.617
Evropska investiciona banka (2009.)	12	3,923%	768	904
Evropska investiciona banka (2010.)	12	3,604%	2.375	2.759
Evropska investiciona banka (2010.)	12	3,168%	1.281	1.472
Evropska investiciona banka (2010.)	12	3,019%	1.265	1.454
Evropska investiciona banka (2011.)	12	3,841%	2.147	2.433
Evropska investiciona banka (2011.)	12	3,181%	632	711
Evropska investiciona banka (2012.)	12	2,398%	1.568	1.745
			11.410	13.095
Evropska banka za obnovu i razvoj (2014., 2015.)	4-7	3% - 4,559%	4.156	6.071
Investiciono razvojni fond Crne Gore AD, Podgorica (2005. do 2015.)	1.9-12	1% - 7,64%	19.429	21.489
Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća (2007. do 2010.)	5-8	0% - 1%	245	422
			23.830	27.982
			35.240	41.077
Vremenska razgraničenja: Nedospjela kamata			91	65
Ukupno			35.331	41.142

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

24. POZAJMLJENA SREDSTVA OD OSTALIH KLIJENATA (nastavak)

Sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine, Banka ima obaveze prema Evropskoj investicionoj banci („EIB“) po osnovu dugoročnih kredita u iznosu EUR 11.410 hiljada (31. decembra 2015. godine: EUR 13.095 hiljada). Krediti su odobreni za podsticanje razvoja malih i srednjih privrednih društava u Crnoj Gori, uz grejs period u trajanju do maksimum dvije godine. Sredstvo obezbjeđenja urednog vraćanja navedenih obaveza prema EIB-u predstavlja garancija Vlade Crne Gore.

Evropska banka za obnovu i razvoj („EBRD“) je 5. novembra 2012. godine odobrila Banci kredit u iznosu EUR 5.000 hiljada uz varijabilnu godišnju kamatnu stopu od 4,75% uvećanu za zvanično objavljenu međubankarsku kamatnu stopu šestomjesečni EURIBOR na period od pet godina (konačni datum isteka ugovora o kreditu je 15. januar 2018. godine). Takođe, 20. novembra 2014. godine zaključena su dva ugovora o kreditu sa Bankom u ukupnom iznosu od EUR po 2.500 hiljada uz varijabilnu godišnju kamatnu stopu uvećanu za šestomjesečni EURIBOR u iznosu od 3% i 3,3 % (do 19. novembra 2018. godine, 3,8 % do 19. novembra 2019. godine i 4,3 % do 15. januara 2022. godine), na period od 5 i 7 godina, respektivno (konačni datumi isteka ugovora o kreditima su 15. januar 2020. godine i 15. januar 2022. godine respektivno). Banka ima obavezu da sredstva kredita usmjerava za podsticanje razvoja mikro, malih i srednjih privrednih društava u Crnoj Gori, kao i za “mortgage” kredite fizičkim licima.

U skladu sa članom 5.03 Ugovora o kreditu i članom 11.3 Ugovora između Banke i EBRD (“Issuing Bank Agreement”), Banka je preuzela obavezu da svoje rezultate poslovanja uskladi sa određenim finansijskim pokazateljima. Na dan 31. decembra 2016. godine, Banka je u kršenju racija koncentracije kreditnog portfolija (Loan Portfolio Concentration Ratio), što kreditoru daje mogućnost da svoja potraživanja smatra dospjelim u cjelosti. Banka je pribavila saglasnost EBRD kojim se kreditor odriče prava da zahtijeva dospjelost duga Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u cjelosti. U skladu sa navedenim, Banka je klasifikovala obaveze prema EBRD saglasno rokovima dospjeća.

25. REZERVE

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu:		
- vanbilansnih izloženosti (napomena 6c)	1.489	845
- operativnog rizika (napomena 6c)	341	315
Rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	174	134
	2.004	1.294

Rezervisanja za naknade zaposlenima u iznosu EUR 174 hiljada sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine izvršena su na osnovu sadašnje vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima po osnovu otpremnina za odlazak u penziju nakon ispunjavanja uslova.

Sadašnja vrijednost očekivanih budućih isplata otpremnina za odlazak u penziju nakon ispunjavanja uslova utvrđena je od strane nezavisnog ovlašćenog aktuara sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u skladu sa pravilima aktuarske struke, korišćenjem metode projektovane jedinice prava. Tehničke osnove korišćene za obračunavanje sadašnje vrijednosti očekivanih budućih isplata uključuju primjenu:

- komutativnih brojeva, izrađenih na osnovu izračunate vjerovatnoće doživljenja stanovništva Crne Gore iz popisa 1980 – 1982. godine i
- godišnje kamatne stope od 7% za diskontovanje očekivanih budućih isplata zaposlenima

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

25. REZERVE (nastavak)

Pretpostavke koje su korišćene u svrhu procjene sadašnje vrijednosti očekivanih budućih isplata otpremnina za odlazak u penziju prikazane su u pregledu koji slijedi.

	Procjena na dan	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
	%	%
Diskontna stopa—za otpremnine zaposlenih	7,00	8,00
Kretanje radne snage	(3,98)	(2,22)
Stopa inflacije	(0,30)	1,50

Kretanje na rezervisanjima za naknade zaposlenima prikazano je u narednoj tabeli:

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Stanje na početku godine	134	109
Rezervisanja u toku godine (napomena 8)	40	32
Korišćenje rezervacija	-	(7)
	174	134

26. OSTALE OBAVEZE

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Obaveze po komisionim poslovima	390	374
Primljeni avansi	2.549	1.984
Obaveze za ostale poreze	50	33
Obaveze po osnovu odbijanja od platnog spiska	4	9
Obaveze prema dobavljačima	231	186
Ukalkulisane obaveze	548	389
Obaveze po osnovu kastodi poslova	2.961	1.652
Privremeni račun	963	224
Ostale obaveze	794	279
	8.490	5.130

27. SUBORDINISANI DUG

Banka je dana 1. decembra 2014. godine emitovala 100.000 subordiniranih obveznica pojedinačne nominalne vrijednosti EUR 100, sa rokom dospjeća od 7 godina, odnosno do 1. decembra 2021. godine. Obveznice nose fiksnu stopu 6% godišnje uz polugodišnji obračun i isplatu kamate. Obveznice su prodane u postupku javne ponude. Komisija za hartije od vrijednosti je dana 28. novembra 2014. godine izdala Rješenje o utvrđivanju uspješnosti emisije obveznica.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

28. KAPITAL

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine prikazana je u sljedećem pregledu:

Naziv akcionara	31. decembar 2016.			31. decembar 2015.		
	Broj akcija	u hiljadama EUR	% učešća	Broj akcija	u hiljadama EUR	% učešća
Generali Financial Holdings FCP-FIS - Sub-Fund 2	5.281	2.700	16.87	5.281	2.700	16,87
Cerere s.r.l	4.360	2.229	13.93	4.360	2.229	13,93
Gorgoni Lorenzo	4.063	2.077	12.98	4.063	2.077	12,98
Gorgoni Antonia	3.131	1.601	10.00	3.131	1.601	10,00
Todorović Miljan	2.316	1.184	7.40	2.316	1.184	7,40
Ostali	12.154	6.215	38.82	12.154	6.215	38,82
Ukupno	31.305	16.006	100.00	31.305	16.006	100,00

29. USAGLAŠENOST SA PROPISIMA CBCG

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG“, br. 38/11, 55/12), sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir osnovnog kapitala Banke i dopunskog kapitala Banke, umanjen za odbitne stavke. Sopstvena sredstva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine iznose EUR 31.159 hiljada (31. decembra 2015. godine: EUR 31.481 hiljada).

Osnovni kapital Banke, formiran u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banke, na dan 31. decembra 2016. godine iznose EUR 23.159 hiljada (31. decembra 2015. godine: EUR 21.481 hiljada). Osnovni kapital Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine čine osnovni elementi sopstvenih sredstava Banke: uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, naplaćene emisije premije, umanjeni za iznos gubitka iz prethodnih godina, iznos nematerijalne imovine i nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog uskladjivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti, kao i pozitivnu razliku između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital na dan 31. decembra 2016. godine iznose EUR 10.000 hiljada i čini ih Subordinisani dug za koji su ispunjeni uslovi iz člana 6 Odluke o adekvatnosti kapitala banaka tj. subordinisane obveznice koje je emitovala Banka, nominalne vrijednosti u iznosu od EUR 10.000 hiljada, pri čemu je, u skladu sa članom 4 Odluke Banka dužna da se, pri izračunavanju sopstvenih sredstava, pridržava sljedećih razmjera:

- 1) ukupni iznos dopunskog kapitala ne smije prelaziti iznos osnovnog kapitala banke;
- 2) ukupni zbir subordinisanog duga i kumulativnih povlašćenih akcija ne smije prelaziti 50% osnovnog kapitala;

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

29. USAGLAŠENOST SA PROPISIMA CBCG (nastavak)

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, a koja je u primjeni na dan 31. decembra 2016. godine, Banka je obavezna da održava minimalan stepen koeficijenta solventnosti od 10%. Koeficijent solventnosti Banke na dan 31. decembra 2016. godine, iznosi 11,34% (31. decembra 2015. godine: 12,85%) i veći je od propisanog minimuma. Na dan 31. decembra 2016. godine nijedan pokazatelj poslovanja Banke ne odstupa od propisanog minimuma kako se to zahtijeva u skladu sa zakonskom regulativom Centralne banke Crne Gore.

(u hiljadama EUR)	Propisani limiti	Ostvareni pokazatelji poslovanja	
		2016.	2015.
	Minimalni iznos osnivačkog kapitala EUR		
Kapital	5 miliona	38,842	34,405
Koeficijent solventnosti	Minimum 10%	11%	13%
Ukupna izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	Maksimum 25% sopstvenih sredstava Banke	22%	21%
Zbir svih velikih izloženosti Banke	Maksimum 800% sopstvenih sredstava Banke	287%	187%
Ukupna izloženost prema svim licima povezanim sa bankom	Maksimum 200% sopstvenih sredstava Banke	28%	10%
Ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u banci	Maksimum 10% sopstvenih sredstava Banke	1%	1%
Pokazatelj minimalne likvidnosti	0,9 na dnevnom nivou/1 na dekadnom nivou	RLS 1.36 / DPL 1.63	RLS 2.36 / DPL 2.40
Devizni rizik - neto otvarana pozicija za pojedinačnu valutu	15% osnovnog kapitala banka	2%	1%

30. VANBILANSNA EVIDENCIJA

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Nepovučene kreditne linije	22.707	13.080
Neopozivi dok. akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	63	120
Ostali akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	987	967
Izdane garancije		
- Izdate plative garancije	33.681	29.261
- Izdate činidbene garancije	15.356	8.736
- Ostale vrste garancija	17.496	15.445
	90.290	67.609
Kolateral po osnovu potraživanja	393.531	387.285
Ostale stavke vanbilansne izloženosti banke	58.559	94.817
Evidentna kamata	594	644
Ukupno	452.684	482.746
Ukupno	542.974	550.355

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

31. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI

Za potrebe iskaza o tokovima gotovine, pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima se priznaju sva sredstva sa rokom dospijeća kraćim od tri mjeseca, i to: gotovina i slobodna raspoloživa sredstva kod Centralne banke Crne Gore, drugih banaka i depozitnih institucija.

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Gotovina u blagajni	8.488	19.068
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	999	942
Sredstva u procesu naplate	695	326
Žiro račun	58.755	73.746
Korespondentni računi kod inostranih banaka	14.498	21.759
Depoziti kod CBCG	30.518	30.701
Depoziti kod banaka i ostalih depozitnih institucija - rezidenti	39	37
Depoziti kod banaka/ostalih centralnih banaka/depozitnih institucija, nerezidenti	2.476	2.387
	116.468	148.966

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

32. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, br. 44/10 i br. 40/11) je definisano da značajan uticaj na poslovanje Banke, imaju lica koja postavljaju najmanje jednog predstavnika u Odboru direktora ili sličan organ, bilo kroz vlasništvo nad akcijama, na osnovu saglasnosti sa vlasnicima ili na bilo koji drugi način. U skladu sa Zakonom o bankama, transakcije sa povezanim licima su prikazane u narednim tabelama:

TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

	31. decembar 2016	31. decembar 2015
<u>Sredstva</u>		
<u>Kredit i potraživanja od banaka</u>		
Podravska Banka d.d., Koprivnica	<u>4,199</u>	<u>70</u>
<u>Kredit i potraživanja od klijenata</u>		
Todorović Mijan	-	1
Montinari Dario	399	377
Gorgoni Mario	10	-
	<u>409</u>	<u>378</u>
<u>Investicione HOV - raspoložive za prodaju</u>		
Podravska Banka d.d., Koprivnica	2,271	2,068
	<u>2,271</u>	<u>2,068</u>
<u>Ostala finansijska potraživanja</u>		
Podravska Banka d.d., Koprivnica	-	3
	<u>-</u>	<u>3</u>
Ukupno sredstva	<u><u>6,879</u></u>	<u><u>2,519</u></u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

32. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Obaveze

Depoziti banaka

Podravska Banka d.d. Koprivnica	<u>106</u>	<u>160</u>

Depoziti klijenata

Miljan Todorović	286	290
Sigilfredo Montinari	-	1
Gorgoni Lorenzo	47	47
Cerere s.r.l.	3	3
Gorgoni Mario	17	-
Gorgoni Paolo	2	3
	<u>355</u>	<u>344</u>

Ostale obaveze

CERERE S.P.A.	28	-
Gorgoni Paolo	1	3
	<u>29</u>	<u>3</u>

Ukupno obaveze

	<u>490</u>	<u>507</u>

Rashodi iz transakcija sa povezanim licima u toku 2016. godine iznosili su EUR 314 hiljada (2015. godina: EUR 389 hiljada), dok su prihodi iznosili EUR 156 hiljada (2015. godina: EUR 141 hiljada).

Na dan 31. decembra 2016. godine, potraživanja od zaposlenih iznose EUR 1,798 hiljada (31. decembra 2015. godine: EUR 1,999 hiljada), a odnose se na potraživanja za odobrene kredite, potraživanja za prekoračenja po tekućim računima i potraživanja po osnovu kreditnih kartica.

Tokom 2016. godine, ukupne bruto naknade lica sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima iznose EUR 626 hiljada (2015. godine: EUR 650 hiljada).

33. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembar 2016. godine protiv Banke se vode 22 sudska spora od strane pravnih i fizičkih lica. Ukupna vrijednost sporova iznosi EUR 3.543 hiljade. Ishod sporova za sada nije moguće pouzdano procijeniti, obzirom da rukovodstvo Banke, na osnovu mišljenja pravnog savjetnika, ne očekuje negativne ishode sporova koji bi mogli imati materijalno značajne efekte na finansijske iskaze Banke za 2016. godinu.

Ukupan iznos sudskih sporova sa stanjem na dan 31. decembar 2016. godine u kojima je Banka tužilac iznosi EUR 6.666 hiljada.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

34. ZARADA PO AKCIJI

Osnovna i razrijeđena zarada po akciji izračunava se tako što se dobit/(gubitak) koji pripada akcionarima Banke podijeli sa ponderisanim prosječnim brojem običnih akcija u opticaju za period.

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Osnovna i razrijeđena zarada po akciji		
Neto profit (U 000 EUR)	3.624	2.729
Ponderisani prosječan broj običnih akcija u opticaju	<u>31.305</u>	<u>31.305</u>
Zarada po akciji / u EUR	<u>115,76</u>	<u>87,17</u>

35. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Ne postoje značajni događaji nakon datuma bilansa a koji bi zahtijevali korekciju ili dodatna objelodanjivanja u finansijskim iskazima Banke za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2016.

36. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine bili su:

	<u>31. decembar</u> <u>2016.</u>	<u>31. decembar</u> <u>2015.</u>
USD	1,0541	1,0926
CHF	1,0739	1,0814
GBP	0,85618	0,73799